«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Энсиэли

12+

2019 сыл Олунньу 14 күнэ Чэппиэр № 6 (10691)

1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастың хаһыата»

Олунньу 13 күнэ - Ийэ тыл күнэ

КҮНДҮ САХАМ СИРИН ОЛОХТООХТОРО!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин салалтатын уонна тус бэйэм ааппыттан эһигини Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибин!

Бу күн биһиги өрөспүүбүлүкэбит халандаарыгар ураты миэстэни ылар. Биһиги бу быраахынньыгы саха норуотун чулуу уола – Саха сирин бастакы лингвист-учуонайа, үөрэҕи тарҕатааччы, демократ, реформатор уонна сахалыы суругу-бичиги төрүттээбит, саха тылынан бастакы үөрэх кинигэлэрин оҥорон, бэчээттэтэн таһаарбыт Семен Андреевич Новгородов төрөөбүт күнүгэр бэлиэтиибит.

Үйэттэн үйэҕэ харыстаан илдьэ кэлбит ийэ тылбыт баайын, сүмэтин, кэрэтин кэнэҕэски ыччакка чөл хаалларар хас биирдиибит ытык иэспит. Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр биллэриллибит Сомоҕолоһуу сылыгар биһиги ыччат ортотугар төрөөбүт тылга тапталы, атын омуктар култуураларыгар уонна үгэстэригэр ытыктабыллаах сыһыаны иитэр үлэни салгыы ыытыахпыт. Маассабай ааҕыыны өйүүргэ, тыллары үөрэтиигэ аныгы технологиялары туһанарга, тыллары үөрэтэр интэриэһи үрдэтэргэ уонна көҕүлүүргэ туһаайыллыбыт дьаһаллар кэккэлэрин кэҥэтиэхпит.

Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнэ элбэх омуктаах өрөспүүбүлүкэбитигэр ил, эйэ уонна сомоҕолоһуу өрөгөйүн бэлиэтиир үгэһи олохтоотун! Бука барыгытыгар чэгиэн-чэбдик буолууну уонна табыллыыны, чэлгийэ сайдыыны баҕарабын!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана А.С. Николаев

БОЛҔОЙУН!

Хаһыат цифровой көрүнэр сурутуу

2019 сыл бастакы аҥарыгар сурутууга редакцияҕа кэлэн дуогабар түһэрсиллэр, электроннай почта аадырыһа тиксэриллэр. Хаһыат PDF форматынан аҕааччыга тиэрдиллэр.

Сыаната:
6 ыйга — 300 солк.,
3 ыйга — 150 солк.,
1 ыйга — 50 солк.

СР правительствотын отчуотугар

ЭКОЛОГИЯ СЫЛА БҮТТЭ... «ҮРҮҢ КҮӨЛБҮТ» УМАЙАН УМНУУГА ХААЛЫА ДУО?

Түбэ нэһилиэгэр правтельство отчуотугар олохтоохтор Гек Дьяконов уонна Розалия Лукина былырыын «Үрүҥ Күөл» заказнигын хаарыан хампа тыатын баһаар имири соппутун, манна балыксыттар дьиэлэрэ, гараж, булуус уонна нэһилиэк булчуттарын 6 үүтээнэ күл-көмөр буолбуттарын, ойуур маһа ким да, туох да ааспат гына күөрэ-лаҥкы суулла сытарын уонна баһаар содулун туоратыыга, ыраастааһыҥҥа ким да кыһамматын кыһыйан-айманан, хомойон туран бэлиэтээтилэр.

«Үрүҥ Күөл» заказнига — республика бас билиитэ, кини туругун экологияны, тулалыыр эйгэни харыстыыр министерство көрүөхтээх-истиэхтээх — ол мэлигир. Гек Дыгынович кэнники сылларга өрүс олус чычааран оттуур арыылар чээрэлэргэ эрэ хаалар кутталламмыттарын аҕынна. Оттон Розалия Егоровна өр сылларга өртөөһүнү боппуттарын түмүгэр сэтиэнэх от саба үүнэн, кытыл сири боруу ылан кэбиһэн сүөһү туруга алдьанна диэтэ. Маныаха учуонайдарбыт тирээн турар кыһалҕаҕа болҕомтолоро көстүбэтин, ТХНЧИ тугунан дьарыктанара биллибэтин курдук балаһыанньа баара ыйылынна.

Отчуоттуур бөлөх салайааччыта, республика салалтатыттан улууспут куратора Антонина Винокурова сотору кэминэн экология министрэ Сахамин Афанасьев туһааннаах салайааччылары анал комиссияҕа түмэн «Үрүҥ Күөл» заказнигар ойуур баһаарын содулун туоратарга сөптөөх дьаһаллары миэстэтигэр тахсан, көрөнистэн баран олохтуурун курдук кэпсэтэргэ сорук ылынна.

Мунньах кэнниттэн тахсан иһэр дьонтон ким эрэ: «Экология сыла ааспыта, умайан бүппүт ойуурга ким наадыйыаҕай?» - диэн ботугураан ааста. Оннук эрэ буолбатын, айылҕабыт көрүүгэистиигэ мэлдьи наадыйар. Республикабыт Ил Дархана Айсен Николаев биир үксүн итинник санааттан бастакы ыйааҕын экологияны тупсарыыга туһаайбыта буолуо.

* * *

Икки күн устата улуус 5 нэһилиэгэр правительство отчуотугар сырыттым. Ыйытыы-кэпсэтии аҥардаах алтыһыыга сүрүннээн сыана ыарыы турара, Бөтүҥҥэ, Түбэҕэ оскуола дьиэлэрэ эргэлэрэ, саҥа оскуола тутуулларын түргэтэтии, оҕону дьиэ кэргэнҥэ, оскуолаҕа иитии туруга о.д.а таарылыннылар.

Маны сэргэ үөрэҕирии эйгэтигэр 202 №-дээх дьаһал (малокомплектнай буолууга нормативтар туһунан) дьону дьиксиннэрэрэ билиннэ. Ол курдук Түбэҕэ билигин 48 оҕо үөрэнэр, кэлэр үөрэх сылыгар 13 оҕо эбиллэн 61 үөрэнээччи баар буоллаҕына эрэ оскуола оннунан хаалыан сөп. Оттон Хатырык оскуолатын директора П. Тимофеев нормативка хапсыбакка 9 кылаастаах оскуола статуһугар хаалыахпытын сөп диэн дьиксинэрин билләрдэ.

Отчуоттуур бөлөх салайааччыта Антонина Винокурова бу өттүнэн аһары долгуйбакка, дьон санаатын күүрпэккэ үлэлиилларигэр сүбэлээтэ. «Ким да оруо маһы ортотунан сарбыйыа суоҕа, син биир сүбэлэһэн баран быһаарыы ылыныахтара» диэн уоскутта. Оттон сыана ыарыы турарыгар, тимир суол үлэлээтэҕинэ ГСМ, запчасть сыаната намтыа дуо диэн ыйытыыларга республикаҕа сыана политикатыгар комитет председателин, экономист быһыытынан холкутук, сиһилии быһааран биэрдэ.

Өссө биир ураты уонна сэргэх өрүтүнэн мунньах кэнниттэн биирдиилээн дьону приемнаан тус кыһалҕаларын быһаарсыы тэриллибитэ буолла. Ол иһин отчуоту дьүүллэһиигэ урукку курдук дьон тус наадаларын быһаарсыыга бириэмэ халтай барбата.

Пенсия реформатын, «Меркурий» программа, төлөбүрдээх суоллары оҥоруугa о.д.а. ыйытыыларга, этиилэргэ Антонина Борисовна бу барыта федеральнай киин боломуочуйата буоларынан син биир толоруурга эбээһинэс курдук ылыныахтаахпыт диэтэ. Капитализмҥа номнуо олорорбут быһыытынан хайдах баарынан ылыныахпытын наадатын, барытын утарбыт, өсөһөрбүт табыгаһа суоҕун ыйда.

Ити курдук биэс нэһилиэккэ — Бөтүҥҥэ, Аппааныга, Түбэҕэ, Маймаҕаҕа уонна Хатырыкка — правительство отчуотун дьүүллэспит дьон бары кэриэтэ биһириилларин билләрдилэр.

В. ГАВРИЛЬЕВ

2019 - Энсиэли Олоҥхо туоната

УБААСТАБЫЛЛААХ НАМЫМ ДЬОНО-СЭРГЭТЭ!

2019 сыл Нам улууһугар Олоҥхо сылынан биллэриллибитэ. Бу сыл бэс ыйын 20-21 күннэригэр Энсиэлибит хочотугар, Ытык Наммыт сиригэр, XIII Өрөспүүбүлүкэтээҕи Олоҥхо ыһыаҕа ыытыллар. Бу улахан тэрээһин үрдүк таһымҥа аахарыгар улуустааҕы тэрийэр хамыыһыйа, Ыһыах дирекцията, Нам улууһун социальнай-экономическай сайдыытын Фондата, 12 хайысханан улуустааҕы тэрийэр хамыыһыйалар тэриллэн, үгүс боппуруоһу быһааран, көдьүүстээх үлэ тэтимигэр киирдилэр.

Культура уонна сынньалаҥ паркатын саҥардыы уонна киэргэтии, төрүт үйэлээх үгэстэргэ олоҕурбут эбийиэктэри тутуу, суол-иис оҥоһуута, маны тэҥэ өрөмүөнэ, ипподрому сөргүтүү, саҥа кинигэлэри таһаары уонна да атын үгүс кэскиллээх үлэлэр саҕаланнылар.

Маны тэҥэ улууспут нэһилиэктэрин олохтоохторо көхтөөх тэрээһиҥҥэ кыттыһан, олоҥхолоох - кэнсиэрдэри туруоран, ситии баайан, салама бэлэмнээн, олбох тигэн, биирдиилээн хаһаайыстыбалар, общественнай түмсүүлэр күүс-көмө буолалларын биллэрдилэр.

Наммыт улууһун дьоносэргэтэ! Бу улахан таһымнаах үрдүк тэрээһиҥҥэ бүттүүн сомоҕолоһон, күүспүтүн холбоон, дьоһуннаахтык ыытар үтүө үгэспитин сөргүтүөх! 2014 с. улууспут олохтоохторо, биир дойдулаахтарбыт түмсэн, Фондаҕа үтүмэн үбү киллэрбиппит, VI Саха норуоттарын икки ардыларынааҕы спортивнай оонньуулары өрө көтөҕүллүүлээхтик, үрдүк таһымнаахтык ыыппыппыт.

Энсиэлибит хочотун киэҥ киэлитигэр, тапталлаах Наммыт сиригэр, буолаары турар XIII Өрөспүүбүлүкэтээҕи Олоҥхо Ыһыаҕын бары уруйдуу-айхаллыы көрсүөҕүҥ! Көхтөөх кыттыыны ылан, киэҥ далай түһүлгэни төрүттээн, улууспут аатын күөрэччи тутуоҕуҥ!

Ю.И. СЛЕПЦОВ,
«Нам улууһа» МТ баһылыга

Бэйэни салайыныы – сайдыы мэктиэтэ

НАМ КИИНЭ – УЛУУС СИЭРКИЛЭТЭ

Ханна да тиий улуус олоҕун-дьаһаҕын, үлэтин-хамнаһын, дьонун-сэргэтин туһунан бастакы сыанабыл бэриллэрэ, өйдөбүл хаалыыта улуус киниттэн саҕаланар. Онон манна түмсэн олороччулар эппиэтинэспит кимнээҕэр да үрдүк.

Соторутааҕыта, бу ый саҥатыгар А. Шестаков аатынан норуот айымньытын дьиэтигэр 2018 сыл түмүгүнэн бастыҥ үлэлээх коллективтары, тэрилтэлэри уонна биирдиилээн үлэһиттэри чиэстээһин буолла. Тэрээһин үгэһи тутуһан “Чэчирии чэлгийэр Нам киинэ” диэн гимнинэн саҕаланна, сорохтор тэҥнэ ылластылар.

Үөрүүлээх тэрээһиҥҥэ мустубут олохтоохтору нэһилиэк баһылыга Андрей Новгородов, Ил Түмэн депутата Алексей Еремеев, улуус уонна нэһилиэк депутаттарын Сэбиэттэрин бэрэссэдээтэллэрэ Иван Попов уонна Александр Кириллин, норуот айымньытын дьиэтин директорын э.т. Николай Жирков, нэһилиэк баһылыгын солбуйааччылара Петр Владимиров уонна Тимофей Охлопков, “Спорт лидерин киинэ” тэрилтэ салайааччыта Иван Яковлев эҕэрдэлээтилэр, үлэ-хамнас хайдах барбытын, туох ситиһиилэр баалларын билиһиннэрдилэр, үүммүт сылга туох сыаллаах-соруктаах үктэмміттэрин сырдаттылар уонна нэһилиэк сайдыытыгар кылааттарын киллэрбит, үлэни, көхтөөх олоҕу өрө туппут бастыҥтан бастыҥнарбытыгар наҕараадалары туттардылар.

“Ипподром” түөлбэ бастаан 100 тыһ. солк. сертификаты тутта.

Үлэлэрэ үрдүктүк сыаналанан наҕараадаланааччы элбэх. Онон дьон ситиһиититтэн үөрэн олохтоохтор илиилэрэ сылайыар диэри таһыннылар. Биллэриллибит Патриотизм сыла дьону-сэргэни биллэрдик көтөхпүт, хамсаппыт курдук.

Нэһилиэк, улуус дьаһалталарын, Сэбиэттэрин, Ил Түмэн Бочуотунай грамоталарынан, Махтал суруктарынан 27 киһи, 7 түөлбэ наҕараадаланна.

Улууспут, нэһилиэкпит салайааччылара, депутаттарбыт улуус киинин дьоно-сэргэтэ бары түмсүүлээх буоларбытыгар, быйылгы улахан тэрээһини – республикатааҕы Олоҥхо ыһыаҕын атыттартан итэҕэһэ суох тэрийэн үрдүк таһымнаахтык ыытыыга турунарга, улууспут сайдарын туһугар тэтими ыһыктыбакка салгыы үлэлииргэ-хамсыырга, айарга-тутарга ыҥырдылар.

Таҥара сэрэҕи таптыыр

СЭРЭТЭР ҮЛЭНИ КҮҮҺҮРДҮӨХХЭ

Бу ый саҕаланыытыгар биһиги улууспутугар соһуччу буолар саахаллары, быһылааннары туоратыыга, сэрэтиигэ уонна баһаартан сэрэхтээх буолууну хааччыйыыга комиссия мунньаҕа буолла. Мунньаҕы СР гос. комитетын председателэ Д.Н. Лепчиков, улуус баһылыга Ю.И. Слепцов салайан ыыттылар. Мунньахха Нам улууһун сиригэр-уотугар баһаартан сэрэхтээх буолууга эбии дьаһаллар тустарынан боппуруос көрүлүннэ.

Иһитиннэриилэри СР государственнай баһаарынай сулууспа начальника А.А. Вензель, кини солбуйааччыта Г.А. Бондарь, Нам улууһунааҕы ГО уонна ЧС кылаабынай специалиһа Н.В. Монастырев, Ленскэй нэһилиэк баһылыга А.Г. Новгородов, үөрэх управлениетын кылаабынай специалиһа Л.А. Портнягин, ОГПС начальника И.М. Винокуров оҥордулар.

Информациялартан иһиттэххэ, улууска 112 киһилээх 15 ДПЭ баар. 24 киһи анал үөрэҕи барбыт. 11 нэһилиэккэ баһаарынай техникэ турар сирдээх. 56 ууну ылар сир, резервуар баарыттан 3 бэлэмэ суох. 2016 сылга СР Правительствота көрбүт үбүнэн 274 буруо таҕыстаҕына биллэрэр автономнай прибордар туруоруллубуттар. Олортон 89 прибор үлэлээбэт (22-ни устан ылбыттар, 67 батареята олорбут). 2018 сылга 24 баһаар буолбут (2017 с. - 15). Ол иһиттэн, дьон олорор дьиэтигэр 18 баһаар (уопсай ахсаантан 75%).

Баһаар тахсыытын сүрүн төрүөттэрэ: уоту сэрэҕэ суох туттуу – 7 (уопсай түбэлтэттэн 29%); электричествоны туттуу быраабылатын кэһии – 6 (25%); оһоҕу туруоруу, үлэлэтии быраабылатын кэһии – 6. Икки баһаарга 2 киһи эчэйии ылбыттар.

Ааспыт сылга чааһынай дьиэлэргэ олорор 8474 киһиэхэ баһаартан сэрэхтээх буолууга инструктаж оҥоһуллубут, 4706 чааһынай дьиэ бэрэбиэркэлэммит. 1679 квартира көрүллүбүт, 3524 киһи инструктаж ылбыт. Баһаартан сэрэхтээх буолууга 23429 киһини хабан 379 көрсүһүү уонна бэсиэдэ ыытыллыбыт. СМИ нөҥүө 11 иһитиннэрии оҥоһуллубут, о.и. телевидениенан – 2, радионан – 2, хаһыатынан – 7.

Мөлтөхтүк көрүнэн истинэн олорор, кыаммат 207 дьиэ кэргэни сэрэтэр сыаллаах 50 холбоһуктаах рейдэ ИДьУо сотрудниктарын уонна МТ үлэһиттэрин кытта ыытыллыбыт. Бэрэбиэркэлэр сорох ыаллар эргэрбит розеткаларынан, рубильниктарынан уонна прибордарынан тутта олороллорун, электропроводкалара эргэрбитин, сорох дьиэлэр хаарбах туруктаахтарын уо.д.а. быһаарбыттар. Ол түмүгүнэн көстүбүт итэҕэһи туоратар туһунан ис хоһоонноох суруктар ыытыллыбыттар, предписаниелар бэриллибиттэр.

Кэпсэтиигэ кыттыбыт общественнай палаата чилиэнэ Л.М. Маркова, Намнааҕы 1-кы №-дээх ПЧ начальника А.Г. Прибылых социальнай, бюджетнэй уонна атыы-эргиэн тэрилтэлэрин дьиэлэринуоттарын бэрэбиэркэлээбиттэрин, сорох объектар саппаас ааннара малынан-салынан мэһэйдэтиллибиттэрин, хатааһыннаах туралларын, биллэрэр (сигналлыыр) прибордар сорохторго үлэлээбэттэрин, больдьоҕо бүппүт огнетушителлэр баалларын эттилэр. Балары туоратыыга, баһаартан сэрэхтээх буолуу быраабылатын тутуһууга, үлэһиттэри үөрэтиигэ тэрилтэлэр салайааччылара ылсан күүскэ үлэлиэхтээхтэрин аҕыннылар. Комиссия мунньаҕа маннык ис хоһоонноох рекомендациялыыр быһаарыыны ылыныынан түмүктэннэ:

1. Нам улууһун баһылыга:

1.1. Уоттан сэрэхтээх буолууну хааччыйар үлэлэргэ үбүлээһини көрөрүгэр, бастатан туран ыарахан усулуобуйалаах ыалларга буруо таҕыстаҕына биллэрэр автономнай тэриллэри туруоруга. Болдьоҕо 2019 с. бүтүөр диэри;

1.2. Уунан хааччыйар ситими бэрэбиэркэлииргэ. Үлэлиир туруга суох гидраннары, резервуардары, емкостары өрөмүөннэтэргэ. Техникэ холкутук киирэр-тахсар гына суолу оҥотторорго. Болдьоҕо 31.05.2019 с.

1.3. Уоттан сэрэхтээх буолууга пропаганданы күүһүрдэргэ.

2. МТ баһылыктара:

2.1. Баһаартан сэрэхтээх буолууну тэрилтэлэртэн ирдиир, толотторор дьаһалы таһааралларыгар. Болдьоҕо 31.03.2019 с. диэри.

2.2. Соҕотох, кырдьаҕас, инбэлиит, үлэлиир кыаҕа суох, элбэх оҕолоох, арыгыга ылларбыт гражданнар олорор дьиэлэригэр сылдьан хайдах көрүнэн олороллорун, быраабыланы тутуһууларын бэрэбиэркэлээн, итэҕэстэри туоратыыга үлэ ыыталларыгар. Болдьоҕо 31.03.2019 с. диэри.

И. ИВАНОВ

Улуус баһылыгын колонката

ААСПЫТ НЭДИЭЛЭҔЭ

ААҔААЧЧЫ, ДОРООБО!

Олунньу 13 күнэ - Ийэ тыл күнэ. Бу бэлиэ күн чэрчитинэн бүгүн улууспутугар сахалыы тыллаах бэчээт тула киэҥ ыҥырыылаах кэпсэтии ыытыллар. Манна Ил Түмэн депутаттара, суруналыыстар, общественнай деятеллэр кытталлар. Сахалыы сайаҕастык саҥарар, санаабытын истиҥник этинэр, Ийэ тылбыт үйэлэргэ сүппэккэ үүнэ сайда турдун диэн баҕа санаабын этиэхпин баҕарабын.

* * *

Улууска билигин бары хайысханы хабан туран, үгүс көдьүүстээх үлэ ыытыллар. Ол курдук олунньу 11-13 кк. улууспутугар правительство сыллааҕы үлэтин отчуоттуур үлэтин үс бөлөҕүнэн ыытта. Мин Саха өрөспүүбүлүкэтин сыанаҕа политикатын судаарыстыбаннай комитетын бэрэссэдээтэлэ Антонина Винокурова, предпринимательство, туризм уонна атыы-эргиэн миниистирин солбуйааччыта Максим Прокопьев састааптаах Бөтүҥ, Аппааны, Маймаҕа, Хатырык, Граф Биэрэгин, Нам, Кыһыл дэриэбинэ нэһилиэктэригэр сырыттыбыт.

Бөтүҥ нэһилиэгэр саҥа уһуйаан дьиэтин тутуутун боппуруоһа сытыытык турар. Билиҥҥи туругунан үтүө дьыала чэрчитинэн көҥдөйө таҕыста. Үбүлээһинэ республикаттан уонна улуустан көрүллүр, былаан быһыытынан 2019-20 сылларга түмүктэнэн кырачааннарга аанын тэлэччи арыйан үлэтин саҕалыахтаах. Күн бүгүҥҥэ диэри эбийиэк суоҕуттан оҕолору алын сүһүөх оскуолаҕа уһуйаллар. Бырагыраама ирдэбилинэн, аан маҥнай уочаракка киирбит Хамаҕатта нэһилиэгин оскуолата тутуллан бүтүөхтээх. Ол кэнниттэн салгыы ханна оскуола дьэндэйиэхтээҕин быһаарыахтаахпыт.

Олохтоохтор тыа хаһаайыстыбатын боппуруоһун эмиэ таарыйдылар. Граф Биэрэгэ халаан уутугар эмсэҕэлээбэтин туһуттан быһыт тутуллубута. Ол эрэн Бөтүҥ нэһилиэгин улахан күөлэ уолан эрэрэ сайыҥҥы уу ситимин тардарга харгыстары үөскэппит. Ити курдук кэлэр сылларга анал ууну ыытар шлюз тутуута былааннанар, үөрэтиллэр. Отчуот кэмигэр олохтоох нэһилиэннээ үүт сыанатын, уот, күөх-төлөн, бензин сыанатын үрдээһинэ, айылҕаны харыстааһын курдук социальнай суолталаах ыйытыылары биэрдэ.

Аппааны нэһилиэгэр аҕам саастаахтар ордук пенсияҕа, эмкэ-томко, медицинскэй өҥөҕө, субсидияҕа туһаайыллыбыт санааларын эттилэр, ыйытыыларын биэрдилэр.

Тыа дьоно буолалларынан, тыа хаһаайыстыбатын үлэтин, билиҥҥи туругун тула сытыытык дьүүллэстилэр. Урукку сылларга «Тунал» хаһаайыстыба үлэлэтэ сылдьыбыт хотоно сабыллан, иччитэх турбута быданнаата. Биһиги «Туймаада-Лизинг» тэрилтэни кытары кэпсэтии ыыта сылдьабыт. Урукку иэс барыта сабылыннаҕына, сотору кэминэн хотон олохтоох фермергэ сыһыарыллан, 100 төбө ынах сүөһүнү киллэрэн үлэ күөстүү оргуйуохтаах. Нэһилиэнньэ баһыйар өттө правительство үлэтин биһириирин биллэрдэ.

Маны тэҥэ ааспыт нэдиэлэҕэ биһиги тумус туттар чулуу уолбут Ньургун Тимофеев кинигэтин сүрэхтэниитэ буолан ааспыта. Манна доҕотторо-атастара, бииргэ үлэлээбит коллегалара мустаннар сылаастык ахтан-санаан ааспыттара.

Хаарбах дьиэттэн көһөрүү бырагыраама чэрчитинэн инвестор буолуон баҕалаах дьону кытары көрсөммүт мунньахтаатыбыт. Нэһилиэк баһылыктара бастатан туран сирдэрин быһаарыахтаахтар. Оттон дьиэ тутааччы, бырайыак оҥорон көрдөрүөхтээх. Культура эйгэтин үлэһиттэрин долгутар правительство 202-с №дээх уураҕын тула кэпсэтии түмүгэр үлэ миэстэтин хайдах харыстыырбытын толкуйдуохтаахпыт.

Күндү аҕааччы, атын хайысхаларынан үлэ эмиэ быыстала суох барар, ону кэлэр өттүгэр билиһиннэриэм. Аныгыс көрсүөххэ диэри!

Юрий СЛЕПЦОВ

Улуус дьаһалтатыгар

КУЛЬТУРАҔА ЭЛБЭХ УЛАРЫЙЫЫ КҮҮТЭР

Олунньу 5 күнүгэр А. Шестаков аатынан норуот айымньытын дьиэтигэр республикатааҕы культура тэрилтэлэрин методическай сэбиэтин мунньаҕа ыытылынна.

Ол курдук, Саха сирин правительствотын 202-с нүөмэрдээх уураҕыгар олоҕуран, культура уонна духуобунас миниистирин таһаарбыт бирикээһинэн, культура эйгэтигэр «Модельное штатное расписание» диэн систиэмэ олоххо киирэн эрэр. Өскөтүн, культура эйгэтигэр сыһыаннаах тэрилтэ 202-с нүөмэрдээх уураахха эппиэттэспэт буоллаҕына, штат боппуруоһугар бэрээдэктээһин ыытыллар.

«Модельное штатное расписание» систиэмэтэ пилотнай бырайыак быһыытынан Хаҥалас улууһугар киирбитэ. Ол түмүгэр «Чараҥ» нэһилиэнньэлээх пуунҥа сынньалаҥ киин сабылынна. Маны тэҥэ, Чапаев дэриэбинэҕэ сынньалаҥ киин, музей, библиотека үлэлэрин тохтоттулар. Оттон үлэһиттэрэ нэһилиэк киин кулуубугар сыһыарылыннылар. Биир тылынан эттэххэ, ким даҕаны үлэтэ суох хаалбатах.

Бу сотору «Модельное штатное расписание» Нам улууһугар эмиэ киириэҕэ. Мунньах кэмигэр сорох тэрилтэлэргэ биир эрэ үлэһит хаалара кутталланна. Маныаха олохтоох культура үлэһиттэрэ: «Бу систиэмэ улууска ыытыллара табыгаһа суох» - диэн тыл көтөхтүлэр. «Модельное штатное расписание» туһунан официальнай сайтка киирэн сиһилии аҕыахха сөп.

Александр КОЛМОГОРОВ,
«Нам улууһа» МТ пресс-секретара

«ЭРЭЛ»: САЙДЫЫ СУОЛУН ТЭЛЭН

Тыа сиригэр сүөһүлээх дьон үүт, эт туттаран дохуоттаналлар. Онно сүрүн оруолу бородууксуйаны астаан киэҥ атыыга таһааран, манна государствоттан субсидиялары ылан үллэрээччи «Эрэл» ТХПК ылар. Бу тэрилтэ бигэ производственнай уонна экономическай туруктаах буоларыттан сүөһү иитиитинэн дьарыктанар хаһаайыстыбалар, ыаллар дохуоттара быһаччы тутулуктаах.

«Эрэл» ааспыт сылы хайдах түмүктээбитин, инники туох былааннары ылынан үлэлиирин туһунан тэрилтэ директора Ньургун Гуляевы кытта кэпсэтиибитин аҕааччы болҕомтотугар таһаарабыт.

- Ньургун Феофанович, ааспыт сыл эһиэхэ туох-хайдах түмүктэннэ, сорудахтары толоруу туһунан билиһиннэриэҥ дуо?

- 2018 сылга үүтү тутуу былаана 3805 т этэ, ону 9 ый түмүгүнэн суоттаан баран 166 т эптэрбиппит, инньэ гынан сыллааҕы былаан 3971 т тэҥнэспитэ. Сыл устата 3871 т үүтү туттубут, былааммыт арыый кыайтарбата, 97,5% буолла. Ол эрээри 2017 сылы кытта тэҥнээтэххэ, 96 т үүтү тутан куоһардыбыт. Бу 1 литр үүт туттарыллар сыаната 45 солк. тиийбитигэр сибээстээх.

Цельномолочнай бородууктаны (ЦМП) оҥорууга сорудахпыт 1485 т этэ, сыл түмүгүнэн 1397 т оҥорон былаан 94% тэҥнэстэ, ол иһигэр 5 көрүҥтэн 3 толордубут:

1) иһэр үүтү оҥорууга 200 т сорудаҕы 211 т тиэрдэн 105% туолла;

2) чөчөгөйү 86,5 т оҥорон 100,1% тэҥнэстэ;

3) сүөгэйи 50 т сорудаҕы 45,2 т оҥордубут — 91%;

4) кефир, суорат, иэдьэгэй оҥоһуктарга 287 т сорудахтан 237,2 бэлэмнээн 81% буолла;

5) ынах арыытыгар 100 т былаантан 103,2 т оҥорон 103,2% тиэртибит.

Астаабыт үүппүт уопсай кээмэйиттэн цельномолочнай бородууксуйа 34% ылар, 66% - арыыга тиксэр.

Маны таһынан т/х бородууксуйатын соҕотуопкалааһын сорудахтарын 5 көрүҥнэ олорчутун толордубут. Ол курдук:

— сүөһү этин тутууга былаан 25,4 т этэ, толоруу 27,3 т тэҥнэстэ — 108%;

— убаһа этин сорудаҕа 1,3 т — 100% туолла;

—сылгы этин тутуу сорудаҕа 1,5 т — 1,6 т толорон 103% тэҥнэстэ;

— хортуоппуйга 300 т сорудаҕы 317,7 т толорон 106% буолла;

— оҕуруот аһыгар былаан 130 т быһыллыбыта, 131,5 т туттубут — 101%.

Онон сүнньүнэн бэриллибит сорудахтары барытын толордубут, сүөгэйи, кисломолочнай бородууктаны оҥоруу былааны таһынан буоларын санаттахха.

Ааспыт сылга Партизан бөһүөлэгэр сменаҕа 3 т кыамталаах үүт сыаҕа үлэҕэ киирдэ. Манна 15 мөл. 711,2 тыһ. солк. үп туһаныллыбытыттан 60% - 9 мөл. 592,9 тыһ. солк. государственнай өйөбүл үбэ, оттон 40% - 6 мөл. 395,3 тыһ. солк. «Эрэл» ТХПК тус бэйэтин кылаата буолла.

Нам селотугар сменаҕа 0,3 т кыамталаах эти астыыр сыах үлэтин саҕалаата, 6 үлэ миэстэтэ арылынна. Манна эттэн полуфабрикаттары — кэтилиэт, пельмень, фрикаделька о.д.а. бэлэмнээн атыыга таһаарабыт.

Никольскайга сменаҕа 15 төбөнү астыыр буойуна, 1000 т хортуоппуй, оҕуруот аһа ууруллар хранилище үлэлэрэ быспакка бара турар.

Ити курдук 101 үлэһиттээх «Эрэл» ТХПК 2018 с. дьоһун түмүктэрдээх буолбута инники өттүгэр сайдарга бигэ эрэли үөскэтэр.

- «Эрэл» рентабельнай, ону ааһан сөптөөх дохуоттаах буоларыгар төһө бородууктаны оҥоруохха нааданый?

- Маннык кэрдиискэ тахсарга билигин ЦМП 34% буоллаҕына, икки бүк кэриҥэ эбиэхпитин наада. Тоҕо диэтэххэ,арыыны оҥоруу бэйэҕэ турар сыаната олус улахан. Онон 60% ЦМП, 40% - арыы оҥоруута биһиэхэ саамай табыгастаах, ол иһин бу хайысхаҕа үлэни ыыта сатыыбыт. Итинник вариант табыллар күнүгэр үүтү тутар сыанабытын эбиэхпитин сөп, 10-15 солк. биир литргэ эбии төлөстөххө туттараччы элбиэ турдаҕа.

- Онуоха туох тиийбэтий, ханнык ис хоһоонноох үлэ барыахтааҕый?

- Бастатан, техническэй өттүнэн саҥардыы, онно А.П. Атласов саҕаттан хас да сыл урукку комбикормовай собуоту ылан, реконструкцияны оҥорон сменаҕа 10 т бородууксуйаны оҥорон таһаарар үүтү переработкалыыр собуоту таҥыахтаахпыт. Оччоҕуна үөһэ эппит 60:40-ҥэ ЦМП баар гынарга кыах үөскүөҕэ.

Иккиһинэн, маныаха балачча элбэх сырье наада, ол Үөдэйтэн Түбэҕэ тиийэ үүтү тутар пууннартан барыта ити собуокка кэлэрин тэрийиэхтээхпит. Өссө Таастаахтан, Искраттан эмиэ. Хаайтарыылааҕынан Салбаҥ, илин энэр нэһилиэктэр эрэ хабыллыбаттар.

Ити курдук сууккаҕа икки-үс сменаны үлэлэтэн бородуукта уопсай кээмэйин 10-15 т тиэрдэн, цельномолочнай бородууктаны 60-65% оҥордоххо, дохуоппут биллэрдик эбиллэр суолун маннык тобуллахпытына эрэ сайдыахпыт диэн былаанынан салайтарабыт.

- Оттон ыанар ынахпыт ахсаана билигин 4тыһ. курдукка тэҥнэстэ, бу ахсаммыт ити былааҥҥа эппиэттэһиэ дуо?

- Бу икки өрүттээх буолар, билиҥҥибитинэн олорон хааллахпытына сүөһү ахсаана аччыы турара саарбахтаммат. Оттон үөһэ ахтыллыбыт уларыйыылар, техническэй өттүнэн саҥалыы сайдыы баар буоллаҕына, үүтү атыылаһар сыанабытын үрдэтиэхпитин сөп. Оччоҕуна дьоммут сүөһү иитиннэн, үүттэн, эттэн ботуччу дохуот оҥостор кыахтаннахтарына, ыанар ынахпыт, эт боруода сүөһүбүт, сылгыбыт ахсаана эбиллэригэр саарбахтаммат. Тыа сиригэр нэһилиэнньэ аҥардас бюджет эйгэтигэр эрэ хамнас аахсан иитиммэтэ сэрэйиллэр.

2016 с. үүтү тутар сыана 45 солк. буолбутугар сүөһүнү эһии, кыргыы тохтоон биир таһымҥа хаалла, маны эбиллиигэ, үксэтиигэ киэҥ далааһыннаах үлэ барыахтаах, ол иһигэр «Эрэл» ТХПК өттүттэн эмиэ.

Өссө биир түгэҥнэ тохтуом этэ, биһиэхэ үүтү туттараччылар 70%-ра кэтэх хаһаайыстыбалар буолаллар. Кинилэргэ олус элбэх төлөбүр сүктэриллэр. Холобура, медицинскэй көрүү 4 тыһ. солк., ветеринарнай өҥөлөргө сыллата, квартал аайы төлөбүрдэр, аны 2018 сылтан «Меркурий» программа киирдэ, барыта компьютер нөҥүө учуоттанар бэрээдэк олохтонно. Хас ыал ахсын тыа сиригэр компьютер, интернет суох, онон посредниктар баар буолуохтара, өҥөлөрүн иһин төлөбүр эрэйэллэр.

Үүтү, эти туттарыыга техническэй регламент күүһүрэр, урукку курдук сүөһүгүн олбуоргар, хотон кэтэҕэр астаабаккын, барыта буойуна нөҥүө барыахтаах. Бу барыта сүөһү ахсаана аччыырыгар эмиэ төрүөт буолар. Үс-түөрт сүөһүлээх кэтэх хаһаайыстыба үүтүн туттаран ылбыт үбүн аҥарын итинник төлөбүрдэргэ ууран биэрдэҕинэ, отой да дохуота суох хаалар. Аны оттуругар ГСМ, саппаас чаас, уу кэллэҕинэ паром, бааржа өҥөтө — ааҕан сиппэккин.

Ол иһин сорох ыаллар биллибэтинэн-көстүбэтинэн үүтү-эти чугас ыалларыгар, аймахтарыгар атыылаан дохуот киллэринэллэр, дьону итинниккэ күһэйии тиһэх уһугар охсуулаах буолар.

Онон тыа сирин үлэһит дьонун сорох төлөбүрдэртэн босхолуур, биитэр сыанатын чэпчэтэр курдук туруорсуулары депутаттарбыт республика, дойду таһымыгар сорунуулаахтык туруорсуохтарын наада. Нэһилиэнньэ араас таһымнаах мунньахтарга саҥата суох олорбокко, «ытаабат оҕону эмсэхтээбэттэр» дэнэрин курдук бэйэ кыһалҕатын сытыытык этэрэ-тыынара буоллар, хамсаһын тахсыан сөп.

- «Меркурий» программа сүрүн соруга фальсификаты, ол эбэтэр сөптөөх хонтуруолу ааспатах бородууксуйаны хааччахтааһын, кэлин уһугар суох оҥоруу диэн буолар. Оттон соҕуруутан кэлэр, маннааҕы «Молочнай дождик» о.д.а. үүт астары кытта хайдах конкуренциялаһыаххытын сөбүй?

- Икки суолунан маны быһаарыахха сөп. Бастатан, соҕуруутан кэлэр, республикаҕа да оҥоһуллар үүт ас барыта кэриэтэ бороһуогу суурайан, пакеттаан аҕалылларын, атыылаларын дьон дьэҥкэ билиэн наада. Итинник үүт ас ыйы ыйдаан буорту буолбат, быһатын эттэххэ, искусственнай диэххэ сөп. Оттон биһиэнэ натуральнай, ол иһин харайыы болдьоҕо аҕыйах күн. Дьон маны өйдүөн наада.

Иккиһинэн, сыананы кыччатыы. Дьиҥэр, кыһыҥҥы өттүгэр үүт дэлэйэ буоллар кыаллыан сөп. Ол эрээри тэрээһиннээх хаһаайыстыбалар кыһын үүттэрэ лаппа аччыыр, хотоҥҥо кытаанах нуормаҕа турар сүөһү үүтэ аҕыйах, аны эрдэ уолараллар. Ол оннугар сайын үүт дэлэйэр, аны атыылаһыы таҥнары түһэр, сайын куйааска үүт аһы мээнэ ылбаттар.

Мин саныахпар, бу өттүгэр сүөһүнү буоһатыы, төрөтүү кэмин (лактационнай период) сыҕарытан биэрдэххэ, кыһыннары дохуот элбиирин ситиһиэххэ сөп. Сорох улуустарга маны тэрийэллэрэ иһиллэр — аммалар, мэҥэлэр, бүлүүлэр. Ону үөрэтэн, үтүөнү үтүктэн үлэни-хамнаһы тэрийэр тоҕо сатаныа суоҕай? Биһиги уруккуттан олохтоммут үгэһинэн кэмчилии сатыыбыт, ол оннугар дохуоту ылыыга эстэн тахсабыт. Кыһын бородууксуйа аҕыйаата да, дохуот түһэр, иэс-күүс бөҕөтө үөскээн тахсар, ону сайын-күһүн үмүрүтэ сатыыллар. Онтон кыстыкка киирдибит да барыта хатыланар. Маннык балаһыанньаны төрдүттэн уларыттахха эрэ дохуоту үксэтиэххэ сөп.

- Соторутааҕыта улуус дьаһалтатын отчуотугар «үүтү переработкаҕа соҕотох биир оператор буолбакка, хас да саҥа тэриллэн үлэлиэхтээх, оннук үлэ саҕаланна» диэн иһиллибитэ. Тэҥнээх конкурент баар буолуо дуо?

- Ирдэбил быһыытынан сылга 800 т үүтү тутар, астыыр оборудованиелаах, техникалаах, дьиэлээх-уоттаах буоллаххына ким баҕарар маннык переработкаҕа үлэлиэн сөп, хаччахтааһын суох. Атын улуустарга маннык ис хоһоонноох тэриллибит оператордар оҥоруу кээмэйин кыччаттара сатыыллара биллэр.

Тоҕо диэтэргит, аҕыйах сылга итинник ирдэбилгэ эппиэттиир тэрилтэни баар гынар уустук. Биһиги билиҥҥи турукпутугар тиийэрбитигэр 15 сыл устата элбэх үлэни, ол иһигэр араас кыһалҕалары-моһоллору туораан, көрсүбүппүт. Манна сөптөөх кадрдар наадалар, оборудование булан, үүтү таһар транспорга тиийэ, тэрээһин үлэни ыытан кэллэххинэ эрэ табыллар.

(Бүтүүтүн 4-с стр көр.)

Хаартыскаҕа: (хаҥастан уҥа) Алексей Колодезников -правительство председателин солбуйааччы, Александр Атласов - тыа хаһаайыстыбатын министрэ, Айсен Николаев - Республика Ил Дархана, Ньургун Гуляев - «Эрэл» ТХПК толорооччу директора.

Спорт дьулуур — спорт тулуур

КӨМҮС МАС - 2019

Тохсунньу 2-3 күннэригэр Дьокуускай куоракка Баһылай Манчаары аатынан «Модун» сахалыы көрүҥнэрин спорткомплексыгар үгэскэ кубулуйбут «Көмүс мас - 2019» диэн мас-рестлинґгэ куорат аһаҕас күрэхтэһиитэ 30-с төгүлүн ыытылынна.

Бу киэҥ уораҕай сахалыы көрүҥ дэгиттэр көстүүлээх саалатыгар «А» уонна «Б» бөлөххө икки үрдэл оҥоһуулаах миэстэтигэр — барыта 18 хамаандаттан 165 мадьыны икки күн күлүмэх түргэн хамсаныылаах уонна быыппастар былчыҥнаах хамсаныыны көрдөрдүлэр.

Күрэхтэһиигэ Нам улууһуттан барыта сэттэ мадьыны күүстэрин холостулар. Ол курдук, бэтэрээннэргэ 65 кииллэҕэ Иван Осипов (ll-с Хомустаах) чемпион үрдүк аатын ылла. Манна даҕатан эттэххэ, Намтан бэтэрээннэргэ былырыын спорт маастарын нуорматын толорбут Гаврил Петров (65 кииллэҕэ) уонна Семен Бурнашев (75 кииллэҕэ) кытыннылар.

Онтон эр дьон сүрүн састаптарыгар 80 кииллэҕэ кыттыбыт Станислав Иванов (Нам) кыһыл көмүс мэтээли ылан, пьедестал үрдүк үктэлигэр таҕыста. Эдэр кэскиллээх мадьыныбыт Станислав Осипов 60 кииллэҕэ бастакы күүһүн холонно.

Онтон улууспут биллэр мадьыныларa Станислав Соловьев (l-кы Хомустаах) уонна Артем Варданян эчэйии ыланнар бырааһынан сыыйылыннылар.

ХАМАҐАТТАҐА - ТИРИИ МЭЭЧИК БЫРААҺЫННЬЫГА

Олунньу 9 күнүгэр Хамаҕатта нэһилиэгэр аан дойдуга уонна Арассыыйаҕа волейбол оонньуутун төрөөбүт күнүн чэрчитинэн 35 саастарыттан үөһэ саастаах эр дьон ортолоругар республика аһаҕас турнира ыытылынна.

Кылгастык волейбол историятыттан кэпсээтэххэ, аан дойдуга Америка Массачусете штатыгар Уильям Морган диэн спорт тэрийээччитэ олунньу 9 күнүгэр 1895 сыллаахха аан маҥнай волейбол хамаанданан оонньуутун тэрийбитэ биллэр. Онтон 1923 сыллаахха олунньу 9 күнүгэр ССРС-ка волейбол төрөөбүт күнүнэн биллэрбиттэрэ.

Бу турнирга барыта 9 хамаанда: Уус Алдантан, Мэҥэ Хаҥаластан, Амматтан (Сулҕаччы), Дьокуускайтан түөрт хамаанда уонна Намтан икки хамаанда кыттан тирии мээчиги өрө туттулар.

Олус тыҥааһыннаах уонна сымса хамсаныылаах оонньуу кэнниттэн Дьокуускайтан «Аартык» волейбольнай кулууп хамаандата инники таҕыста. Иккис миэстэни Мэҥэ Хаҥалас уонна үһүс миэстэни Дьокуускайдааҕы научнай киин хамаандата ыллылар.

Анал бириистэринэн: «Бастыҥ оонньооччу» - Гаврил Захаров («Аартык» ВК), «Бастыҥ охсооччу» - Филипп Николаев (Нам-l), «Бастыҥ туруорааччы» - Александр Аммосов (Мэҥэ Хаҥалас) бэлиэтэннилэр.

Бу турнир кылаабынай судьуйатынан Геннадий Павлов уонна сэкэрэтээринэн Хамаҕатта нэһилиэгин «Эрчим» спорткомплекс директора Владимир Новгородов үлэлээн бэрт чопчу уонна ыраас оонньууну тэрийдилэр.

«ЭҐСИЭЛИ ХАПСАҐАЙА» - 2019

Олунньу 9-10 кк. Нам сэлиэнньэтигэр хапсаҕайдаһан тустууга СР хапсаҕай федерациятын президенэ Н.И. Румянцев бириинһигэр ll-с «Эҥсиэли хапсаҕайа» республика турнира ыытылынна. Бастакы турнир 2017 сыллаахха бэрт үтүө тэрээһиннээхтик ыытыллыбыта.

Быйылгы турнирга уопсайа 20 хамаандаттан 161 хапсаҕайдьыһыт мунна. Турнир маастар нуормалаах буолан, рейтинг хомуйуутугар бэрт сытыы уонна халбархай хамсаныылаах быраҕсыылар буоллулар. Ити рейтиҥҥэ балл хомуйарга турнирга 35 спорт маастара кыттыбыта элбэҕи этэр. Уон биир ыйааһыҥҥа Нам улууһун хамаандата уопсайа түөрт - бастакы, икки - иккис уонна биэс - үһүс миэстэлэри ылла. Ол курдук, 90 кииллэҕэ Игорь Софронеев, 90-н үөһэ ыйааһыҥҥа Василий Кутуков, ветераннарга: 60 кииллэҕэ Александр Протопопов уонна 90-н үөһэ Александр Румин чемпион үрдүк аатын ыллылар. Иккис-үһүс миэстэлэри Кирилл Саввин, Вячеслав Данилов, Петр Максимов, Айаал Охлопков, Сергей Семенов, Василий Винокуров уонна Анатолий Павлов ыллылар.

Онтон Аан Дархан мунутуур кыайыылааҕы быһаарсар киирсиигэ 16 кыттааччыттан Кузьма Сивцев финалга биир дойдулааҕын Сергей Семеновы кыайан, Н.И. Румянцев олохтообут 70 тыһыынчалаах сертификатын үөрүүлээх быһыыгамайгыга тутта.

Тыа сиригэр — дохуоттаах үлэни

«ЭРЭЛ»: САЙДЫЫ СУОЛУН ТЭЛЭН

(Салгыыта. Иннин 3-с стр көр.)

Саха сирин усулуобуйатыгар, суол-иис ыраах, дьоҕус кээмэйгэ улуустарга хастыы эмэ оператор үлэлиирэ ыарахаттардаах буолуон сөп. Мин итини конкуренцияттан дьаахханан эппэпин, усулуобуйабыт оннук. Россия киин уобластарыгар, омук сирдэригэр транспортнай схема табыгастаах, онно сүөһү иитэр улахан комплекстар элбэхтэр, технология да өттүнэн лаппа сайдыылаах өттүгэр элбэх оператордар үлэлиириллэригэр эргиччи барыстаах. Бородууксуйалара да улахан куораттарга түргэнник атыыланар.

Үүт ас түргэнник буорту буолар, биһиги үүппүт билигин пакета аһыллыбакка 5 суукка турар, аһылынна да 1 - 1,5 суукка тулуйсар. Маны 10-15 сууккаҕа тиэртэхпитинэ сүүйтэриибит лаппа аччыан сөп, оннук соругу ситиһиэхтээхпит. Саҥа тэринэр оператор маннык түгэннэри учуоттуура наада, саамай сүрүнэ ботуччу саҕалыыр капиталлаах буолуохтаах. Эттэхтэ дөбөҥ, ис иһигэр киирдэххэ ымпыга-чымпыга олус элбэх.

- Эмиэ отчуот кэмигэр «Аппааныга баар «Эт-ас» буойунатын раскулачи гыннылар, үлэлии турбут оборудование ханна бардай?» диэн ыйытыылары тэҥэ «Эрэл» ТХПК балачча өр үлэлээтэ, сайдыбыта тоҕо көстүбэтий?» курдук хатыылаах соҕус этиигэ тугу хоруйдуоҥ этэй?

- Бастатан, буойуна дьиэтэ З.В. Винокуров бас билиитигэр, оборудованиета олорчу «Эрэл» ТХПК гиэнэ буолара. Оттон 2009 с. «Эт-Ас» тэриллэр, 4 учредителлээх — улуус дьаһалтата, «Хатыҥ Арыы» МТ дьаһалтата, «Эрэл» ТХПК уонна З.В. Винокуров баанынай хаһаайыстыбата. Буойуна саҥардыллан 2-3 сыл үлэлииригэр «Эт-Аска» салайааччыта хаста да уларыйбыта. Көрүү-истии, дьаһайыы суоҕар буойуна үлэтэ тохтуур, оборудование кыралаан мэлийэр аакка барар. Биһиги маннык сатаҕай дьаһаныыга кыттыспакка, Никольскайга туспа буойуна тутуутун саҕалаабыппыт. Урукку буойунаттан бэйэбит оборудованиебыт сорҕотун саҥа буойунаҕа аҕалбыппыт. Эт эрбэтэр станогу, быһахтары, тимир остуоллары о.д.а. бытархай эрээри, олус наадалаах өттүн, номнуо «сойуппуттар» этэ. Ол курдук ким да туохха да эппиэттээбэт, көҥүл курдары сылдьар усулуобуйа үөскээн, дьиэтэ-уота да айгыраан бүппүт диэххэ наада.

Оттон «сайдыбыта тоҕо көстүбэтий?»диэҥҥэ хоруйбун үөһээ сиһилии ырыттыбыт дии саныыбын.

-Маарыын саҕалаабыппытыгар төннүөххэ. Саҥа үүт собуота хаһан үлэтин саҕалыаҕай? Онно туох бородууксуйа оҥоһуллуохтааҕый?

- Быйыл комбикормовай собуот урукку дьиэтин-уотун аукцион нөҥүө атыылаһабыт, кулун тутарга илиибитигэр ылабыт. Онтон бас билиигэ ыллыбыт да, тута бырайыак оҥотторобут. Түргэнник табыллар түгэнигэр тустаах программаҕа быйыл да киирсиэххэ сөп. Онно үп өттүнэн быһаарылыннаҕына тута уларытан оҥоруу, саҥа оборудование ылан таҥан туруоруу, кадрдары саанылаанын о.д.а. үлэлэр саҕаланыахтара.

Саҥа собуокка, эппитим курдук, сууккаҕа 10 т үүт бородууксуйата, сыр оҥоһуллуоҕа. Оскуолаҕа үүт ас эмиэ, манна ирдэбилэ ураты, отой туспа оборудованиеҕа, иһиккэ, туспа помещениеҕа бэлэмнэнэр. Билигин үлэлиир собуоттан емкостары, упаковкалыыр оборудованиены көһөрүөхпүт.

* * *

Ити курдук «сүрэх баҕатын сүһүөх уйдаҕына» диэн этиллэринии, барыта силигин ситтэҕинэ «Эрэл» ТХПК балай эмэ баайдаах-дуоллаах, 100-тэн тахса үлэһиттээх, биир оччо бииргэ үлэлэһэр партнердардаах тэрилтэ буолар, онон улууспут тыатын хаһаайыстыбатын производствотын инники диэки хамнатар, дьулурутар флагман оруолун толоруохтаах.

Кэпсэттэ В. ГАВРИЛЬЕВ

Кэрэ эйгэтигэр

АЛГЫСПЫН АНЫЫБЫН

1 Хомустаахтарга саҥа сыл сэргэхтик саҕаланна, киэһэ аайы сынньалаҥ киинҥэ дьон-сэргэ үөрэ-көтө сынньанан 2019 сылга бигэтик үктэннибит. Онтон мин биир тэрээһинҥэ «Мэскэйдэр» шоуга сылдьан астына көрдүм-иһиттим. Кыттааччылар олус көхтөөхтүк кытыннылар. Ол курдук, олоххо көстөр түгэннэртэн сыаҥкалары көрдөөх тыллаан-өстөөн оонньообуттара сэргэхситтэ, тиктибит таҥастара сонуннук көһүннэ. Көрдөөх сыаҥкалар быыстарыгар саҥа ырыалары толордулар, үҥкүүлэри көрдөрдүлэр. Уолаттар кыайа-хото кыттыбыттара көрөөччүлэри кэрэхситтэ, инникитин тохтоон хаалбакка өссө салгыы кытта туралларыгар баҕарабын.

Дьон сынньалаҥын тэрийии чэпчэкитэ суох үлэ, онно сынньалаҥ киин үлэһиттэрэ да, кыттааччылара да кыһаммыттара хайҕаллаах. «Талаан норуокка баар» диэн итини этэн эрдэхтэрэ.

«Мэскэйдэр» шоу үлэтин саҕалыаҕыттан дьон сэҥээриитин, кэрэхсибилин ылыан ылла. Ол курдук, 2016 с. Нам улууһугар ыытыллыбыт «Күһүҥҥү киһи күлбүтүнэн» куонкуруска гран-при хаһаайына буолбуттара, 2017 с. Мэҥэ Хаҥаласка Аркадий Новиков аатынан «Көрдөөх көөчөөннөр» куонкуруска «Анал аат» хаһаайына ааты ыланнар үөрүү көтөллөөх кэлбиттэрэ, «Дьээбэрэҥ — 2017» республикатааҕы көр-күлүү күрэҕэр «Бэртээхэй бэтиэхэлэр» номинацияны чиэстээхтик сүкпүттэрэ.

Дьэ, ити курдук «Мэскэйдэр» шоу дьоҥҥо-сэргэҕэ көр-күлүү бэлэхтиир сыаллаах үлэлэрэ өссө да сайдан, сылдьар сирдэрэ элбээн, суоллара кэҥээн истин диэн көрөөччүлэр аатарыттан алгыыбын.

Елена НЕУСТРОЕВА, 1 Хомустаах

СҮӨҺҮБҮТ, СЫЛГЫБЫТ ТУРУКТААХ БУОЛАРА КИНИЛЭРТЭН ТУТУЛУКТААХ

Сорох ыарыылар сүөһүттэн киһиэхэ, киһиттэн сүөһүгэ сыстыахтарын сөп. Ыарыы туран, саҕаланан эрэрин тута быһаарбатахха, суһаллык дьаһал ылан хам баттаабатахха тарҕанан, кэҥээн элбэх сүөһү өлүүтүгэр-сүтүүтүгэр, дьон сутуллуутугар, ыалдьыытыгар тиэрдиэн сөп. Ол иһин судаарыстыба өттүттэн өртөн саҕалаан бу тыын суолталаах үлэҕэ болҕомто ууруллан, ветеринарнай науканы сайыннарыыга, сулууспалары тэрийиигэ күүстээх үлэ тэриллэн, сыстыганнаах ыарыылары утары былааннаахтык вакцинация оҥоһуллар, ветеринарнай санитарнай-гигиеническай үлэлэр ыытыллар буоланнар, элбэх ыарыы (сэллик, бруцеллез, лейкоз, сибирскай язва, ящур, эмкар уо.д.а.) тохтотуллубуттара. Ол да буоллар, кэтээн көрөр, сэрэтэр, эмтиир үлэ тиһигэ быстыбакка ыытыллар. Бу күннэргэ бу эппиэттээх салааны иилээн-саҕалаан үлэлии сылдьар ветеринарнай управление салайааччыта С.Д. Эверстовы уонна ветеринарнай тэрээһиннэри тэрийэр бөлөх сэбиэдиссэйэ Д.А. Окоемованы көрсөн сэһэргэстим.

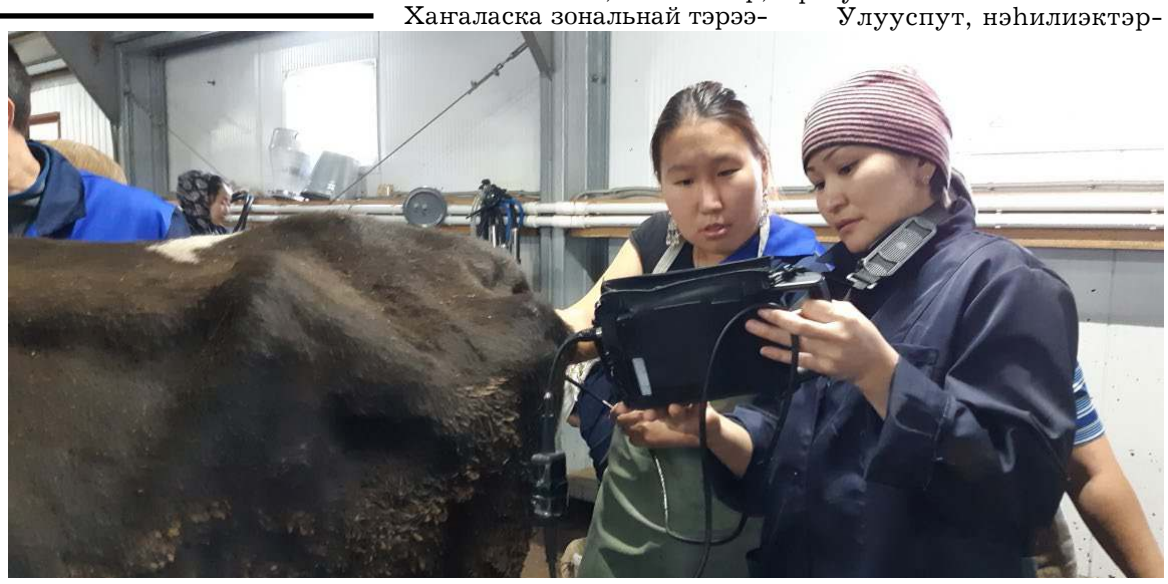

Семен Эверстов: «Россияҕа былыр X-VII үйэлэртэн саҕалаан сүөһүнү эмтииллэрэ биллэр. 1640 сыл атырдьах ыйыгар Россия ыраахтааҕыта Михаил Романов «Сүөһү ыалдьыытын таһаарбат уонна ыарыыттан дьону харыстыыр туһунан» Ыйаах таһаарбыта. Бу Ыйаахха сүөһү ыалдьыытын таһаарбат уонна эмтиир туһунан ветеринарнай быраабыла олохтоммута. Ол быраабылалары толорботохтор улахан буруйу-сэмэни сүгэллэр этэ. Петр I саҕана ветеринария уонна медицина биир этилэрэ. XIX үйэ саҥатыгар эрэ араарыллыбыттара. Бу кэмтэн ыла ветеринарнай быраастары, фельдшердэри бэлэмниир үрдүк, орто үөрэх тэрилтэлэрэ аһыллаталаан барбыттара. Саха сиригэр 1913 с. 8 ветеринарнай быраас уонна 6 ветфельдшер эрэ үлэлииллэрэ.

Россияҕа, Сахабыт сиригэр Сэбиэскэй былаас кэмигэр ветеринарнай сулууспа күүскэ сайдыбыта. Ол түмүгэр сүөһү иитиитэ сайдыбыта, дьон доруобуйата көмүскэллээх буолбута, биллэрдик тупсубута. Урут араас ыарыыттан сүөһү бөҕө өлөрө, сүөһү ыарыытынан дьон бөҕө сутуллара, ыалдьара. Сүөһү ыалдьан, көнньүнэн өлүүтэ дьоҥҥо, хаһаайыстыбаларга ночооту аҕалара, дьадайыыга тиэрдэрэ. Онон ветеринарнай сулууспа дьон-сэргэ туруктаах олоҕун мэктиэлээһиҥҥэ суолтата, сабыдыала улахан. Биһиги Наммыт улууһугар ветеринарнай сулууспа 1923 с. тэриллибитэ. Ааспыт сылга 95 сыллаах үбүлүөйүн бэлиэтээтибит. Бу кэмҥэ элбэх көлүөнэ ветеринарнай үлэһиттэр бар дьоммут туһа диэн идэлэригэр бэриниилээхтик, үтүө суобастаахтык, ыарахантан чаҕыйбакка үлэлээн-хамсаан кэллилэр, тэрилтэ сайдыытыгар кырата суох кылааты киилэрдилэр.

Атын улуустардааҕар биһиги улууспут транспортнай схемата быдан үчүгэй. Онон кэлэргэ-барарга, үлэ ыытарга, суһал көмө оҥорорго үчүгэй усулуобуйалаахпыт. Былааннаах сэрэтэр, эмтиир үлэлэрбитин барытын ыыта олоробут. 2009 с. управлениебыт СР АПК республикатааҕы куоталаһыытыгар «СР бастыҥ үлэлээх ветеринарнай управлениета» диэн номинацияҕа тиксибитэ. 2013 с. киин улуустар ортолоругар I м ылбыппыт. Ааспыт 2018 сылга киин улуустарга эмиэ бастаатыбыт. Оптимизацияны ыытыы ирдэбилэ биһиги тэрилтэбитин тумнубата. 81 үлэһиттээх буоллахпытына, быйыл олунньуттан 4 үлэһиппит сарбыйыыга хабыллан, 77 үлэһиттээх хааллыбыт.

Материальнай-техническэй баазабытын хаҥатыыга, үлэһиттэр үлэлиир усулуобуйаларын тупсарыыга үлэ ыытабыт. Ол эрээри билигин да быһаарыллыбатах боппуруос элбэх. Сорох нэһилиэктэргэ баар ветлечебницалар, учаастактар дьиэлэрэ эргэрдилэр. Түбэҕэ, Хатырыкка ветучаастактар, II Хомустааххa, Намҥа ветлечебницалар саҥа дьиэлэрин туттубут. Өссө да саҥа тутуулары тутар былааннаахпыт. Сыл ахсын тутууну, өрөмүөнү ыытыыга үбүлээһини туруорсан сайаапка түһэрэ олоробут. Быйыл рентген аппаратуратын ыллыбыт. Туруорар сирбитин бэлэмнии сылдьабыт. 2016 с. УЗИ аппараатын улуус дьаһалтатын көмөтүнэн ылан үлэлэтэ сылдьабыт. Хаһаайыстыбалар сайаапкаларынан босхо чинчийии ыытан кэллибит. Лабораториябытын техническэй өттүнэн толору хааччыйан, ирдэниллэр усулуобуйаны тэрийэн аккредитацияны аһан испытательнай лаборатория буоларын ситистибит. Управление хаһаайыстыбаларга төлөбүрдээх, төлөбүрэ суох өҥөлөрү оҥорор. Сыстыганнаах ыарыыны сэрэтэр үлэлэр, быһыылар босхо оҥоһуллаллар.

Искусственнай сиэмэлээһини сайыннарар, сүөһү боруодатын тупсарар сыалтан улуус бюджетыттан оҕустары аттааһыҥҥа субсидия көрүллэринэн, сүөһүлээх дьоҥҥо, хаһаайыстыбаларга аттааһыны босхо оҥорон кэллибит. Искусственнай сиэмэлээһин ыарыы тарҕамматыгар туһалаах. Эмтээһин хаачыстыбатын, ветеринарнай үлэһиттэр профессиональнай таһымнарын үрдэтиини болҕомто киинигэр тутабыт. Бары ветлечебницалары, учаастактары, пуннары компьютерынан, ыраах сытар учаастактары факсынан хааччыйдыбыт. Ааспыт сылга лабораторияттан 4 киһи, нэһилиэктэртэн 3 киһи Дьокуускайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын академиятын УПК-гар үөрэнэн квалификацияларын үрдэтиннилэр. Горнай, Хаҥалас улуустарыгар уопут атастаһа сырыттыбыт. Былырыын сайын бэйэбит 10 улууһу ыҥыран семинар тэрийэн ыыппыппыт. Аны сайын, бэс ыйыгар, Хаҥаласка зональнай тэрээһиҥҥэ кыттыахтаахпыт.

Ааспыт 2018 сылга сыстыгана суох ыарыыттан уонна араас биричиинэттэн (сүтүү, ууга түһүү, кыыл тардыыта уо.д.а.) 199 ынах сүөһү, сылгы 116 төбө өллө, сүттэ. 2017 сылы кытта тэҥнээтэххэ, ынах сүөһү өлүүтэ 53 төбөнөн аччаата, сылгы өлүүтэ 56 төбөнөн эбилиннэ. Сыстыгана суох ыарыыттан ынах сүөһү өлүүтэ 22 төбөнөн аччаата. Оһолтон 99 төбө, ууга түһэн 4, кыыл тардан 5, сүтэн ынах сүөһү суох буолла. 9 сылгы ыалдьан, 107 төбө араас биричиинэттэн уонна ыалдьан өлбүттэрэ, суох буолбуттара. Ол иһигэр ыран 7, оһоллонон 2. 2017 сылга 9 сибиинньэ араас биричиинэттэн өлбүт буоллахтарына, 2018 сылга өлүү 7 төбө буолла. Ыарыыттан биир да өлбөтө. Сүөһү өлүүтүн сүрүн биричиинэлэринэн буолаллар: сүөһүлээх дьон сүөһүлэрэ ыалдьыбытын туһунан ветеринардарга хойутаан биллэриилэрэ; сүөһү оһоллонуута, дьалаҕай көрүүттэн; хотоҥҥо кыстата хойутаан киллэрии, туруоруу; көрбөккө ууга түһэрии; ньирэйи ситэ эмтэрбэттэн, аһаппаттан; кыыл тардыыта; аһылык хаачыстыбата, аһатыы таһыма мөлтөҕө уо.д.а.

Ветеринарнай үлэһиттэр сүөһү иитэр хас биирдии киһини кытта көрсөн сүөһүнү көрүү-истии бэрээдэгин, ирдэбиллэрин туһунан бэсиэдэлэри оҥороллор, сэрэтэр үлэни мэлдьи ыыталлар. Эминэн, минеральнай-витаминнай препараттарынан, вакцинаан, дезинфекциялыыр средстволарынан хаачыллыыга харгыс суох. Былааннаан, ону сэргэ хаһаайыстыбалар сайаапкаларынан от каротинын быһаарыыга, от, сиилэс комбикорм, сиэмэ хаачыстыбаларыгар чинчийиилэри ыытабыт. Олор түмүктэринэн сүөһүлээхтэргэ сүбэ-ама биэрэбит. Болҕомтону ордук тастан кэлэр от, аһылык хаачыстыбатын хонтуруоллааһыҥҥа, бэрэбиэркэлээһиҥҥэ ууурабыт. Хаан аналиһынан сүөһүгэ туох тиийбэтин быһаара олоробут. Укуолунан витаминизация оҥоробут. Хаһаайын хайа өҥө көдьүүстээҕин көрөн сайаапка оҥорор. Ону хааччыйыыга, толоруурга үлэлиибит. Холобур, сүөһү иһэ ыарыйдаҕына, биричиинэтин билээри, уу, от аналиһын хайаан да оҥоробут.

Улууспут, нэһилиэктэрбит салайааччылара биһиги үлэбит олус наадалааҕын үчүгэйдик өйдүүллэр. Урут да, билигин да биһиэхэ утары бараллар, кыаллар көмөнү оҥороллор. Ыарыы туруутун сэрэтэр үлэни ыытыы ыалдьыбыт сүөһүнү эмтиирдээҕэр, тарҕаммыт ыарыыны тохтотордооҕор быдан көдьүүстээх, ороскуота кыра».Дьиэ сүөһүтүн иитэр дьон ыарыы тарҕамматын, дьоҥҥо-сэргэҕэ кутталы үөскэппэтин туһугар ветеринарнай, санитарнай-гигиеническай ирдэбиллэри толору тутуһуохтарын наада.

Домна Александровна: «Үлэбит хайысхата киэҥ, эппиэтинэһэ үрдүк. Управлениебытыгар анал үөрэхтээх, нэһилиэктэргэ, хаһаайыстыбаларга ветеринарнай быраастарынан, фельдшеринэн ситиһиилээхтик үлэлээбит, практическай үлэҕэ эриллэн-мускуллан уопутурбут специалистардаахпыт. Биһиги үлэһиттэрбит идэлэрин үчүгэйдик баһылаабыт, бэриниилээх, эппиэтинэстээх специалистар. Тэрилтэ ыытар тэрээһиннэригэр бары көхтөөхтүк кытталлар. Ааспыт сылга М.Р. Слепцов салайар II Хомустаахтааҕы ветучаастага «Бастыҥ ветучаастак» номинация кыайыылааҕа буолбута. «Бастыҥ ветеринарнай бырааһынан» Хатыҥ Арыы ветбырааһа Н.Г.Дьяконов ааттаммыта. «Бастыҥ ветеринарнай фельдшеринэн» Е.П. Дмитриева (Партизан) ааттанан үлэ, тыыл ветерана, бастакы ветеринар Х.К. Старостина оҕолоро олохтообут стипендиялларынан наҕараадаламмыта. Үлэһиттэрбит квалификацияларын үрдэтэллэр. Проблемабыт — кадрдарбыт саа ыран эрэллэр. Эдэрдэр хамнас кыратынан, үлэбит аһара түбүктээҕинэн кэлэ сатаабаттар. Эр дьоммут аҕыйах.

Сүөһү ыарыытын сэрэтиигэ туһаайыллыбыт былааннаах үлэни барытын толорон иһэбит. Сылгы, ынах түһэриитэ (аборт) таҕыстаҕына туохтан буолбутун чинчийэбит уонна сэрэтэр үлэлэри ыытабыт. Сүөһү турар тутууларын хаһаайыстыбалар сайаапкаларынан дезинфекциялааһыны сыл ахсын ыытабыт. Төлөбүрэ 1 кв.м. иэҥҥэ — 2 солкуобай харчы. Дезинфекциялыыр анал массыыналаахпыт. Илин эҥэр нэһилиэктэргэ киһи сүгэ сылдьан ыстарар ноһуостаах тэриллэринэн (ранец) дезинфекциялыыбыт. Ааспыт сылга 322 объегы дезинфекциялаабыппыт. 298 объекка ыарыыны тарҕатар үөнү-көйүүрү араас препараттарынан суох оҥорууга (дератизация) үлэ ыыппыппыт. Улууска 18 биологическай тобохтору суох оҥорор сирдээхпит. Олортон Искраҕа уонна II Хомустаахха баар сирдэр эрэ ветеринарнай-санитарнай ирдэбилгэ эппиэттииллэр. Атын нэһилиэктэргэ итэҕэс-быһаҕас элбэх. Олору туоратыыга туһааннаах салайааччыларга ыйыы бэриллибитэ.

Сыл ахсын дегельминтизацияны ыытар, үөн түһэрэр укуоллары туһанар буолламмыт ыалдьар сүөһү аҕыйаата. Холобур, модьууну, куйуктаны утары укуол биэрэбит. Ону ылбыт сүөһү олох ыалдьыбат. Сибирскэй язваны, лептоспироһу, чуманы утары сыл ахсын вакцинация оҥоробут. Эмкары (хаһырҕас ыарыы) утары 4 саастарыгар диэри саастаах сүөһүлэри 6 ый буола-буола вакцинациялыыбыт.

Эмтиир, профилактикалыыр үлэлэри технологическай графигынан ыытабыт. Олус кутталлаах ыарыылары (сибирскай язва, чума, лептоспироз уо.д.а.) утары үлэлэр госсорудах быһыытынан босхо толоруллаллар. Төлөбүрдээх өҥө бу сылтан СР экономикатын министерствотын прейскуранынан 5,5% үрдээтэ.

Эмтээх оту хомуйан эмтээһиҥҥэ туһаныыга ылсан эрэбит. Эмтээһин аныгы ньыматын туттууга семинардары ыытабыт. УЗИ аппаратынан сүөһү ууламмытын, ууламмматаҕын түргэнник быһаарар кыахтанныбыт. Рентген үлэлээтэҕинэ дьон кыылларын куоракка киирбэккэ, миэстэтигэр көрдөрөр буолуохтара. Киһи ыарыыта сүөһүгэ, сүөһү ыарыыта киһиэхэ кутталлааҕынан, киин балыыһаны, Роспотребнадзоры кытта биир сибээстээхтик үлэлиибит».

Иитэр сүөһүбүт ыалдьыбатын, сүөһү көрөөччү да, үүтү, эти туһанааччы да ыарыыларынан сутуллубатын туһугар кыһанан үлэлии-хамсыы сылдьар ветеринардарбыт үлэлэрэ өссө үтүө түмүктэрдээх буоллун. Республикабыт, улууспут, нэһилиэктэрбит салайааччылара тыын боппуруоһу быһаара сылдьар дьон үлэлиир усулуобуйаларын тупсарыахтарын, материальнай базаларын бөҕөргөтүүлэригэр көмөлөһүөхтэрин наада.

Иннокентий ИВАНОВ

Кэрэ эйгэтигэр

АЙАР БЫЫСТАПКАҐА

Олунньу 6 күнүгэр А.Ф. Шестаков аатынан Норуот айымньытын дьиэтигэр Россияҕа Театр, Ленскэй нэһилиэккэ Культура сылларын чэрчитинэн, биһиги коллегабыт, народнай театр худуоһунньук-декоратора, виртуоз-хомусчут, Саха республикатын культуратын туйгуна, улууска культура сайдыытыгар сүҥкэн кылаатын киллэрсэ сылдьар Максим Кириллович Аргунов 55 сааһын бэлиэтиир «Творческий калейдоскоп» диэн персональнай быыстапкатын арыллыыта буолла.

Үтүө тыл үгүһэ этилиннэ, алгыс тыл аламаҕайа ананна, ыллам ырыа ымыылааҕа ылланна. Үөрүүлээх түгэнинэн Максим Кирилловичка кини күн күбэй Ийэтэ, Партизан нэһилиэгин Ытык Киһитэ Варвара Михайловна Аргунова, «Партизан нэһилиэгэ» МТ баһылыга А.Н. Зырянов, Нам улууһун Культуратын управлениетын начальника Е.А. Заровняева, П.И. Сивцев аатынан кыраайы үөрэтээр музей директора А.И. Копырин, бииргэ айа-тута алтыспыт Народнай театр артыыската, ССРС культуратын туйгуна, сцена ветерана Л.Д. Рехлясова, аҕа доҕоро ССРС культуратын туйгуна, СР культуратын Үтүөлээх үлэһитэ Д.И. Кривошапкин, «Дьүрүл» ансаамбыл кыттаччылара, бииргэ үөрэммит доҕотторо уонна Уус Алдан улууһуттан, Намтан аймахтара өрө көтөҕүллэн туран, ис сүрэхтэн эриэккэс тыллары эттилэр.

Киэҥ нэлэмэн Эҥсиэлибитигэр кэскил аартыгын төлөрүтэн, кэнэҕэски да ыччакка кэрэ эйгэни кэрэхсэтэ туруохха!

Наталья ПЕТРОВА

Отуу уота

ОЛУННЬУ 10 КҮНЭ — ПУШКИНЫ КЭРИЭСТИИР КҮН

1835 сыллаахха Пушкин Петербурга олорон балаҕан ыйыгар уонча сыллааҕыта ньээньэтин кытта олорбут Михайловскай дэриэбинэтигэр кэлэ сылдьан бу санаарҕабыллаах хоһоонун, элегияны суруйбута. Оҕо эрдэҕиттэн бэркэ таптыыр дэриэбинэтэ соччо уларыйбатаҕын, арай уруккуттан турар 3 бэс мас аннылларыгар эдэр мастар үүнэн тахсыбыттарын көрөн баран кырдьаҕаһы эдэр, эргэни саҥа солбуйуохтааҕын туһунан бу эмиэ да санаа түһүүлээх, эмиэ да инники кэскили эрэнэр хоһоону айбыта.

Пушкин хоһуйбут 3 бэс маһа билигин суохтар. 1837 сыллаахха, Пушкин өлбүт сылыгар, 2 эрэ бэс мас баара үһү. Биир маһы манастыыр миэлиҥсэтин тутаары туттан кэбиспиттэр. Онтон 15 сыл буолан баран соҕотох лабаата суох хаалбыт. Ол маһы Пушкин уола Григорий Александрович охторон, кэрчиктэргэ эрбээн, олорго үрүҥ көмүс лиистэргэ сурук-бичик оҥорон аймахтарыгар бэлэх биэрбит. Эдэр бэстэри сэрии саҕана ньиэмэстэр урусхаллаабыттар. 1947 сыллаахха Пушкин музейын үлэһиттэрэ 12-лии саастаах 3 бэһи олорпуттара силигилии үүнэн тахсыбыттар, аннларыгар эмиэ Пушкин саҕанааҕы курдук кэнчээри мастар үүммүттэр.

Бу хоһоону Пушкин тоҕо эрэ рифмата да, ритмэ да суох көҥүл хоһоонунан, верлибринэн суруйбут. Саха-лыы тылбааһа маннык буолуон сөп.

...Мин эмиэ сырыттым
Икки сылга биллибэккэ
хаалбыт
Үүрүүгэ сылдьыбыт
сирим үһүгар.
Ол кэмтэн уон сыл ааһан
Олохпор элбэх уларыйда.
Бэйэм эмиэ уопсай
сокуонунан
Уларыйдаҕым –
ол эрээри манна
Ааспыт кэм ахтылҕана
куһар.
Бу хатыҥ чараҥ
быыһыгар
Дьаарбайарым бэҕэһээ
курдук.
Бу турар ньээньэм
эрэйдээхтик
Олорбут хаачахтаммыт
дьиэм.
Эмээхсин суох дии
билигин.
Иһиллибэт миигин
кэтээн
Истиэнэ нөҥүө хаамар
тыаһа.
Бу тыалаах булгунньахха
Куруутун олорор
буоларым.
Күөлү көрдөрбүн санаан
кэлэбин
Атын кытыллары, атын
долгуннары.
Илдьирийбит
эргэ мунхатын
Ол күөлгэ балыксыт
тардар.
Ол күөл кытылын
устата
Дэриэбинэлэр бытанан
тураллар .
Миэлиҥсэ аат эрэ харата
Тыалга кынаттарын
эргитэр
Өбүгэм бас билэр сиригэр,
Ардах суурайан
алдьаппыт
Хайаны дабайар суолга
Биирдэрэ соҕотох,
иккитэ ойуччу
Үс бэс мас үүнэн тураллар
Ыйдаҥа түүҥҥэ от
миинэн
Аттыларынан айаннаан
ааһарбыт
Эҕэрдэлии көрсөллөр
миигин.
Ол суолунан ааһан иһэн
Кинилэри эмиэ көрдүм.
Син биир өрдөөҕү курдук
Суугунас тыастарын
иһиттим.
Кырдьыбыт силистэрин
таһыгар
Уруккута халтаҥ
кырыска
Кырдьаҕас бэстэргэ
хаххаланан
Эдэр бэстэр оҕолор
курдук
Үмүөрүһэ, үтүөрүһэ
үүммүттэр,
Онтон тэйиччи
кырдьаҕас бэс
Сааһырбыт холостуойу
санатан
Соҕотоҕун сөҥүөрэн
турар.
Дорообо, эдэркээн мин
билбэт көлүөнэм!
Мин көрүөм баара дуо,
ама,
Эн ситэн силигилии
үүнэргин,
Мин билэр бэстэрбин
саба үүнэн
Ааһан иһэр дьонтон
кистии
Үрдүлэринэн бүрүйэн
кээһэргин.
Баҕар мин кэнэҕэски
сиэним
Доҕотторунаан сэлэһэн
баран
Көнньүөрбүт, көрдөөх
санаалаах
Эһиги аттыгытынан
барыаҕа,
Миигин ахтан аһарыаҕа.

СЭКИ

Олунньу 13 күнэ — Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнэ

САХАМ ТЫЛА

Алаас
сыттаах
Айыы
тыыннаах,
Айар куттаах
Сахам тыла!!!

Ыырдарбыт
тан
Ыраах аараан
Ыгылыйан
Ыллахпына,
Тиэргэммит
тэн
Тэлэһийэн,
Туохха аһыйан
Турдахпына,
Аймалҕаммын
Амньыратан
Ахтылҕаммын
Аһарабын,
Уранҥынан
Умсугутунан
Мунчаарыы
бын
Муннараҕын.
Дьэрэкээннээх
Дэгэттэргин,
Дьэрэлитэн
Дьүһүйэҥҥин
Айар ухха н
Алыбынан,
Аралдьытан
Абырыыгын...

Олох добун
Очурдарын
Охтубакка
Оломнуурбар,
Тэхтирдэрин
Тэйитэрбэр,
Тирэх буолар
Төрүт тылым.

Араллааннаах
Айаннарбар,
Дабааннарбын
Дабайарбар,
Кыахпын ылан
Кыырайарбар
Кынат буолар
Кылыс тылым.

Хайдахтаах да
Хараҥаҕа,
Ыккыйдарга,
Ычыктарга
Ыллыктарбын
Ыйан биэрэр
Ылбаҕайкаан
Ытык тылым.

Көҥүл санаам
Күөмчүлэнэн,
Кырдьык
саҥам
Кыаһыланан
Санаа самнар
Сахтарыгар
Харыһыйсар
Хаарыан
тылым.

Өрүү миигин
Өйүү сылдьаар,
Өрүһүйсээр
Өһүк тылым,
Айар дуолбар
Аргыстаһаар,
Арчылаһаар,
Алгыс тылым.

ОҺУОХАЙ УОЛА

САХА БУОЛАБЫН— САҐАМ-ИҐЭМ САХАЛЫЫ

Саха сирин бастакы президенэ Михаил Ефимович Николаев 1996 сыл олунньу 9 күнүнээҕи 1294 №-дээх «Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүн биллэрии туһунан» Ыйааҕар олоҕуран, төрөөбүт күнэ — олунньу 13 күнэ — Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик күнүнэн биллэриллибитэ. Бу күн олохтонуута Саха сирин төрүт олохтоохторун төрөөбүт тылларын сайыннарыыга, бастакы саха суругун-бичигин олохтообут саха лингвист-учуонайа, бастакы саха үөрэҕин кинигэлэрин таһаарааччы Семен Андреевич Новгородов сырдык кэриэһин үйэтитэр, аатын ытыктатар соруктаах. Ийэ тыл күнэ төрүттэниэҕиттэн ыла олунньу сахабыт тылыгар ананан, үөрэх кыһаларыгар, культура кииннэригэр төрөөбүт тылга аналлаах үгүс тэрээһиннэр ыытыллаллар. Оскуолаларга Саха суруйаачыларын, поэттарын кытта көрсүһүүлэр тэриллэллэр, араас күрэхтэр, көрүүлэр буолаллар. Республика үрдүнэн “Аман өс”, “Саха дьыктаан” киэҥ хабаанна-ахтык ыытыллаллар.

Биһиэхэ, Нам улууһугар, Ийэ тыл ыйын - олунньуну “Саха буоларым быһыытынан, саҥам-иҥэм сахалыы...” диэн этиини инники күөҥҥэ тутан, улуустааҕы киин библиотека сүрүннүүр. Билиини-көрүүнү хаҥатар, сырдатар, сынньатар аналлаах тэрилтэ саргылаах саха дьонугар сахалыы сурук-бичик күннэрин чэрчитинэн олунньу устата үгүс тэрээһини былааннаабыт. Ол курдук, олунньу 6 күнүгэр “Түүр тыллаах төрөөбүт тылым”, “Тыл үөрэхтээхтэрэ” диэн кинигэ быыстапкаларын бэлэмнээбиттэр. Бу күн оҕону сахалыы сиэргэтуомҥа уһуйууга, төрөөбүт тылы сөпкө саҥаларга, сахалыы кинигэлэри ааҕыыга көҕүлүүр “Сахам тыла – үүнэр-сайдар суолум” диэн төгүрүк остуол ыыппыттар. Манна ыҥырыылаах ыалдьыттарынан: ырыаһыт, “Сахат” чааһынай оскуола салайааччыта Анатолий Бурнашев, “Түөлбэ” оҕо киинин библиотекара Ольга Потапова, “Дьырылы” фольклорнай коллектив салайааччыта Тамара Федорова, “Кустук” уһуйаан иитээччитэ Саргылаана Мордосова, “Кыталык” уһуйаан иитээччитэ Елизавета Федорова, алын сүһүөх оскуола учуутала Эльвира Гаврильева оҕону сахалыы иитиигэ көрүүлэрин, үөрүйэхтэри кэпсээбиттэр, санааларын үллэстибиттэр. Эмиэ бу күн ”Төрөөбүт тылгын төһө билэҕин?” диэн онлайн-викторина ыыппыттар. Олунньу устата “Сылаас-истиҥ тылынан сахалыы ааҕыах” диэн акция бара турар. Олунньу 12 күнүгэр “Сахалыы дьыктаан” ыытылынна. Бу акция кэлиҥҥи сылларга дьоҥҥосэргэҕэ сөбүлэтэн, түһүлгэтэ кэҥээтэ. Үгүс киһи сахалыы суруйар-бичийэр таһымын бэрэбиэркэлэнэр, үрдэтэр санаалааҕа, баҕалааҕа үөрдэр. Быйыл барыта 33 киһи кытынна. Сүрүн тиэкиһи, Алампа «Куоратчыт» кэпсээнтэн, 165 тыллаах быһа тардыыны Нам бастакы нүөмэрдээх орто оскуолатын саха тылын уонна литературатын учуутала Люция Григорьевна Замятина аахта. Олунньу 14 күнүгэр “Аман өс” улуустааҕы тыл этии күрэһэ Олоҥхо дьиэтигэр тэриллиэҕэ.

Ый устата Е.С. Сивцев-Таллан Бүрэ төрөөбүтэ 110 сылыгар анаммыт үбүлүөйдээх тэрээһиннэр: “Таайтарыылаах тыл аҕата, талааннаах Таллан Бүрэ” кинигэ быыстапката, “...Мин мэлдьи үчүгэйи эрэ” литературнай чаас, Нам нэһилиэгин тэрилтэлэригэр ыытыллар литературнай композиция уонна хоһоон ааҕыытыгар кэтэхтэн күрэхтэһии, “Ыллыктаах айан” бырайыагынан нэһилиэктэргэ сырыы, “Таабырыннаах Таллан Бүрэ” интеллектуальнай оонньуу, “Хатыҥчаан” араадьыйа эфиригэр тахсыы “Мунха олоҥхото” бэстибээл гран-при кыайыылааҕа Вера Цыпандинаны кытта көрсүһүү күүтүллэллэр.

Лена НОГОВИЦЫНА

ТААЙТАРЫЫЛААХ ТЫЛЛААХ ТАЛЛАҺҺА СҮГҮРҮЙЭН

Тохсунньу 25 күнүгэр гражданскай сэрии кыттыылааҕа, саха бастакы комсомолецтарыттан биирдэстэрэ, СӨ культуратын үтүөлээх үлэһитэ, «Бочуот бэлиэтэ» уордьан кавалера, биллиилээх поэт, улууспут Ытык киһитэ Ефрем Степанович Сивцев-Таллан Бүрэ төрөөбүтэ лоп курдук 110 сылын туолла.

Бу бэлиэ түгэҥҥэ анаан И.Е. Винокуров аатынан Намнааҕы педколледжка 20 устудьуон, 7 үлэһит кыттыытынан, «Ыллык» литературнай куруһуок үлэтин чэрчитинэн, «Таллан Бүрэ - таайтарыылаах тыллаах сүдү поэт» уус-уран ааҕыы композициятын бэлэмнээн, видеоҕа уһултарбыппыт. Киинэбитин поэт төрөөбүт күнүгэр колледжка күнү быһа көрдөрдүбүт. Ааҕыыбытын колледжка иитэр үлэ начальника Е.С.Васильева видеоҕа уһулан монтажтаата.

Ханнык баҕарар тэрээһин элбэх түбүгү, сыраныылбаны эрэйэр. Онон элбэх киһи кыттыстаҕына, куолаатаҕына, үлэ үтүө түмүктэрдээх буолар. Биһиэхэ, куруһуок салайааччыларыгар, мэлдьи да буоларын курдук, педагог-психолог М.В. Гоголева, 2-с №-дээх устудьуоннар уопсай дьиэлэрин иитээччитэ О.Н. Григорьева композиция туруоруутугар санааларын ууран улаханнык көмөлөстүлэр.

Таллан Бүрэ тэттик хоһоонноругар төрөөбүт дойдутун айылҕатын уустаан-ураннаан хоһуйбутун, көтөрүнсүүрэрин, үөнүн-көйүүрүн оҕо хараҕынан бу баардыы ойуулаабытын устудьуоннарбыт бэркэ сэргээбиттэрэ, араас улуустартан үөрэнэ кэлбит ыччаттар талан ылбыт хоһооннорун өйтөн ааҕан уус-уран композицияҕа бэрт эппиэтинэстээхтик кытыннылар. Олор истэригэр Намтан 2 кыыс баар: Таллан Бүрэ хос сиэнэ Сивцева Сайыына уонна Гуляева Алия.

Ааҕыллар айымныылар ис хоһооннорун истээччилэргэ кэбэҕэстик тириэрдэргэ тирэх буолар ойуулары: кубаны, туруйаны, үрүмэччини, тойон ыҥырыаны, ньургуһуну – ойуулуур-дьүһүннүүр искусство уһуйааччыта Д.М. Романова салайан, устудьуоннарга оҥотторбута, ону тэҥэ норуот маастара, көмүс тарбахтаах З.Д. Понохова араас сылларга устудьуоннары салайан тиктэрбит «Өлүөнэ эбэ» уонна «Куба» дипломнай үлэлэрэ тэрээһиммитин биллэрдик киэргэттилэр.

Композицияны таһынан Таллан Бүрэ төрөөбүт күнүгэр колледж радиоузелынан киниэхэ аналлаах биэриини ыыттыбыт.

110 сылын туолбут тарбахха баттанар поэппыт хайдах олоҕу олорон ааспытын, айар үлэтин кылгастык сырдатан аастахха, кини, тоһуттар тымныы сатыылаан турдаҕына, 1909 сыллаахха Аҕа дойду сэриитин аас-туор сылларыгар норуотун хоргуйан өлүүттэн быыһаабыт өлбөт-сүппэт өҥөлөөх И.Е. Винокуров, эргиччи талааннаах поэт Илья Дорофеевич Винокуров-Чаҕылҕан, сахалартан биир бастакы композитор Захар Порфирьевич Винокуров курдук саха саарыннарын биэрбит Ытык сиргэ - Нам улууһун Хатыҥ Арыы нэһилиэгэр төрөөбүтэ.

23 сааһыгар сэбиэскэй партийнай оскуоланы бүтэриэҕиттэн, айар үлэтин кытта дьүөрэлээн, үөрэҕирии эйгэтигэр үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Бастаан оройуоннааҕы үөрэҕирии салаатыгар сэбиэдиссэйдээбитэ, онтон оскуолаҕа дириэктэринэн, саабыһынан анаммыта, кэлин саха тылын уонна литературатын үөрэппитэ – уопсайа 52 сыл педагогическай ыстаастаммыта. Оттон олоҕун аргыһа, алын кылаас учуутала идэлээх Марфа Николаевна Харитонова 23 сыл үөрэхтээһин эйгэтигэр үлэлээбитэ.

Кинилэр үктээбит ыллыктара кэҥээн-тэнийэн, Сивцевтэр педагогическай династиялара төрүттэммитэ. Билигин бу династия 367 сыл педагогическай ыстаастаах. Ааспыт 2018 сылга өрөспүүбүлүкэҕэ бастыҥ үлэлээҕинэн билиниллэн, Саха өрөпүүбүлүкэтин Бочуотун кинигэтигэр киллэриллибитэ.

Династия биир эрбэххэ баттанар киһитинэн Российскай Федерация Худуоһунньуктарын Сойууһун чилиэнэ, биһиги колледжпытыгар айымныылаахтык уонна таһаарыылаахтык үлэлии сылдьар поэт сиэн-күтүөтэ Огонеров Николай Дмитриевич буолар. Таллан Бүрэ хос сиэнэ Сивцева Сайыына биһиги колледжпытыгар бастакы кууруска туйгуннук үөрэнэ сылдьар.

Саха советскай поэзиятыгар Таллан Бүрэ 30-с сыллар бүтүүлэригэр киирбитэ. Кини айар үлэтэ элбэх суруйааччылар болҕомтолорун тардыбыта. Ол курдук, народнай суруйааччылар: Семен, Софрон Даниловтар, Эллэй, Михаил Тимофеев, Рафаэль Баҕатаайыскай, Василий Сивцев; биллиилээх суруйааччылартан – Урсун, Николай Габышев, Николай Рыкунов уо.д.а. – поэты үрдүктүк сыаналаабыттара сурукка тиһиллибитин билэбит.

Холобур, Рафаэль Баҕатаайыскай маннык суруйан хаалларбыт: «Саха дьонун үс уратыта Таллан Бүрэҕэ чахчы бэлиэтик көстөрө: саха мындыр өйө-санаата, кэрэ сиэрэ-майгыта, баай фантазията».

Таллан Бүрэ көннөрү кэпсэтиитигэр даҕаны аҕыйах тылынан киэҥ, дириҥ өйдөбүлү биэрэри сатыыр, уһатан кэҥэтэн, лабаҥхалаан кэпсиири сөбүлээбэт эбитэ үһү, ол иһин сэбиэскэй кэм олоҕун, үлэтин-хамнаһын, олорор сирин кэрэ айылҕатын, Улуу өлүөнэ эбэтин, таптал иэйиитин кылгастык, бэрт долгутуулаахтык, куту-сүрү абылыырдык суруйан хаалларбыт. Кини төһө да аҕыйах саҥалааҕын, омос көрдөххө, дьэбир көрүҥнээҕин иһин, таптал тиэмэтигэр бүтүн поэмалары суруйбута биллэр. Ол курдук, «Уолан Эрилик», «Үчүгэй Өлүөнэ», «Дьүкээбил 5 ырыата», «Хотойук», «Көмүс муос», «Болугур Айыыта» диэн истиҥ иэйиилээх, уран тыллардаах поэмалары хаалларбыт. Олортон «Уолан Эрилик» поэматын биир саамай чугас доҕоругар И.Д. Винокуров-Чаҕылҕаҥҥа анаабыт.

Таллан Бүрэ киһи быһыытынан олус сымнаҕас, сэмэй киһи буолан, элбэх доҕоттордоох, тапталлаах кэргэн, амарах аҕа, эйэҕэс эһээ эбит. Мааны майгылаах, номоҕон дьүһүннээх Марфа Николаевна Таллан Бүрэҕэ 7 оҕону бэлэхтээбит, дьолугар көрсүбүт соҕотох таптала буолар...

Поэт 1984 с. кулун тутар 1 күнүгэр олохтон туораабыт. Уҥуоҕар туруоруллубут өйдөбүнньүк пааматынныыгы быраата, саха народнай художнига Эллэй Сивцев оҥорбут.

Талааннаах поэт аатын үйэтитэн, 1994 сылтан уһуннук үлэлээбит Бөтүҥ орто оскуолатыгар кини аатын иҥэрбиттэрэ. Бу оскуолаҕа Таллан Бүрэ музейа үлэлиир, улуус киинигэр кини аатын сүгэр уулусса баар. Күн бүгүн оҕолоро, сиэннэрэ халыҥ аймах буолан, «Талланнар» диэн, дьоннорун үтүө ааттарын ааттата сылдьаллар.

Таллан Бүрэ –
талааннаах,
Элбиих-элбэх
ааҕааччылаах!
Таллан Бүрэ – учуутал,
Элбэх дьоҥҥо
суолдьут сулус.
Таллан Бүрэ –
дьоллоох киһи,
Сыҕаан-сыдьаан
дьоннордоох.
Таллан Бүрэ –
киэн туттуубут,
Наммыт биллэр поэта!

П.Д. БАЙАНАЕВА,
Т.Д. РУМЯНЦЕВА,
Намнааҕы педколледж «Ыллык» литературнай куруһуок салайааччылара

ЭН ТАЛЛАҺҺЫН!

Сивцев Ефрем Степанович – Таллан Бүрэ улууспутугар эрэ буолбакка, Россиянан, омук сирдэринэн тэлэһийэ биллибит, таайтарыылаах сүдү поэт, тохсунньу 25 күнүгэр 1909 с. төрөөбүт, онон быйыл 105 сааһын туолла. Кини Илья Чаҕылҕанныын, Иван Арбиталыын, Эллэйдиин, Күн Дьирибинэлиин, Рафаэль Баҕатаайыскайдыын, Күннүк Уурастыыраптыын, Амма Аччыгыйыныын уонна элбэх нуучча улахан суруйааччыларыныын алтыспыт, кинилэр тустарынан элбэҕи билэр, кинилэр тустарынан ахтыылары суруйбут, кырдьык даҕаны киһи киэн туттар, ытыгылыыр киһи киэнэ кэрэмэһэ этэ диэн кэпсииллэрин истэрим. Ефрем Степановичка сүгүрүйэбин. Кинини кытта поэт Николай Михайлович Рыкунов биирдэ билиһиннэрэн турар. Оҕонньор 70-ча саастааҕа, ити 1979 сыл, күһүөрү быһыылаах этэ. Дьиэтигэр киирэн тахсыбыппыт, онно: «Бу ким диэн эдэр киһиний?» - диэбитэ. Ону Н. Рыкунов: «Бу Александр Дунаев диэн, Хамаҕатта уола, учуутал, мелодист», - диэбитэ. Таллан: «Ээ, аҕатын билэбин, бэртээхэй киһи...» - диэн баран, туох эрэ тэтэрээтин, араараа хоһоонноро быһыылаах, биэрбитэ... Онон көрсүһүүбүт бүттэҕэ... Ол гынан баран поэт аҕабын итинник сыаналаабыта күн бүгүҥҥээҥҥэ диэри сылаастык илгийэр, ытыктабыл дириҥ иэйиитэ арахсыбакка дьайар, ол олохпор Дьол биир сардаҥата буоллаҕа... Кийиитин Надежда Семеновнаны, уолун Тит Ефремовиһы кытта бииргэ үлэлээн, алтыһан билэбин. Надежда Семеновна кийиит быһыытынан, Таллаары Таллан оҥорбут, кини айымныыларын үйэтитэргэ элбэхтик сүүрбүт-көппүт, Таллан аймаҕын барыларын күүгүөттэри, кийиитэри, оҕолору, сиэннэри, хос сиэннэри, хос-хос сиэннэри түмпүт өҥөлөөх. Ол өҥөтө Таллан Бүрэ киэҥ аймаҕа өлбөтсүппэт үөстэнэр акылаатын дириҥ силистээн, лаппа олохтоон бу күн сириттэн бараахтаабыта.

Онтон Тит Ефремович Таллан биир бастыҥ уола буолан, күн бүгүҥҥээҥҥэ диэри аҕатын сүдү талаанын үйэтитэр үлэтин салгыыр Таллан Бүрэ ааҕыыларын, стипендиялары, бириэмийэлэри олохтоохуну, кинигэлэри таһаарыыны салгыы тэрийэр.

СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, СР Бочуоттаах ветерана, Нам улууһун сэрии, тыыл, үлэ ветерана, ветеран сэбиэтин председателинэн таһыччы баһырхайдык үлэлээбит, Таастаах нэһилиэгэр оскуола туттарбыт уонна бу оскуолаҕа өлбүтүн кэнниттэн кини аата иҥэриллибит, үтүөмааны сүбэһит, партийнай үлэһит, ийэм курдук саныыр киһим Матрена Васильевна Петрова суруйан хаалларбыт этиитинэн, ыстатыйабын түмүктүүбүн: “Улахан талааннаах поэттар кини айымныыларыгар улахан, астык сыанабылларын биэрэллэрэ. Холобур, народнай поэт Семен Данилов: “Уолан Эрилигэ” суох саха поэзиятын уопсай хартыынатын ойуулуур түктэри”, - диэбитэ. Бу үрдүк сыанабыл! Онон биһиги, Намнар, Таллан Бүрэбит талааныгар сүгүрүйэбит... Талланы Нам селотун устун көп-көнө уҥуохтаах, хапхатыҥыр уолан киһи хаарыгыгыг

Эҥсиэли – Олоҥхо туоната

ОЛОҤХО – ОҐО САЙДЫЫТЫГАР

Биһиги улууспутугар 2019 сылга Олоҥхо ыһыаҕа ыытыллар, онно кыратыттан эмэҥигэр тиийэ бары бэлэмнэнэбит. Саха культууратын, тылын-өһүн, сиэрин-туомун оскуолаҕа киириэн иннинээҕи оҕолор тэрилтэлэриттэн саҕалаан үөрэтии-такайыы барара кэрэхсэбиллээх.

Улууспут киинигэр үөрэхтээһин эйгэтигэр олоҕун анаабыт, Норуот үөрэҕириитин туйгуна Н.Г.Дьячковская директордаах “Түөлбэ” оҕо сайдар киинин коллектива айымныылаахтык үлэлиир. “Түөлбэ” хас да хайысханан дьарыктыыр. “Дьырылы” фольклорнай куруһуок салайааччытынан Сунтаартан төрүттээх, уопуттаах педагог Тамара Степановна Федорова үлэлиир. Олоҥхо ыйыгар сахалыы тойук, дэгэрэҥ уонна кылыһахтаах ырыа, чабырҕах, дьээбэ-хообо үгэлэр, Кыталык-Куо уҥкүүтэ, бухатыыр кыайыылаах хамсаныыта, “Кэрэ-Куолар” муода студиятын иистэрэ, хоһоон, олоҥхо дьиэрэйбитэ.

Нэһилиэктэртэн талааннаах оҕолор кэлэн кыттыыны ылбыттара. “Олоҥхо ыйын” түмүктүүр тэрээһин сүрүн сыала-соруга: П.П. Ядрихинскай-Бэдьээлэ “Дьырыбына Дьырылыатта кыыс бухатыыр” уобараһын арыйыы уонна төрүт өбүгэ фольклорун көрүҥнэрин сөпкө толоруу. Дьырыбына Дьырылыатта кыыс бухатыыр уобараһын арыйыыга 10 кэрэчээнэ кыыс ох курдук оҥостон, бэлэмнэнэн куонкуруска кытта кэлбиттэр. Бары да эгил-тэгил саастаах, талааннаах кэрэчээнэ кыыс оҕолорбут бэйэ-бэйэлэригэр майгыннаспат, тус-туһунан фольклор жанрдарын үрдүк таһымнаахтык толорбуттара көрөөччүлэри үөртүлэр, астыннардылар. Маннык дьарыкка төрөппүт, иитээччи, учуутал, оҕо биир санаанан өйөөн үлэлээбиттэрэ оҕо талаана арыллыытыгар улахан олук буолбута көстөр. Кыргыттар таҥастара олус сиэдэрэйдик тигиллибиттэр, хас номинация аайы толорор жанрдарыгар сөп түбэһэр гына таҥастара уларыйан иһэр. Муода көрдөрөллөрүгэр саамай мааны таҥастарын таҥнан-симэнэн сайбаһан киирбиттэрэ кэрэтиэн, кырдьык да, оҕолорбут барахсаттар сир симэҕин санатар буоллахтара! Кыттыбыт оҕолору билиһиннэриэххэ: Айыллаана Хохлова (2-с кыл.), “Силуэт” муода театрын иитиллээччитэ, кыталык үҥкүүтүн толорон, көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ылла. Мичийээнэ Ядрихинская, Модут агрооскуолатын 3-с кыл.

үөрэнээччитэ, аныгы ньыманан хомуска оонньообутун сонургуу иһиттибит. Ярина Слепцова, Нам 1-кы №-дээх орто оскуолатын 3-с кыл. үөрэнээччитэ, чабырҕах курдук ыарахан жанры кыайахото толордо. Аля Находкина, 4-с кыл. үөрэнээччитэ, “Саха ииһин” студиятын уһуйуллаччыта, хомуска оонньоон дьүрүһүппүтүн көрөөччүлэр сөҕө-махтайа иһиттибит. Алина Кутукова, Хамаҕатта саха-французскай лицей 3-с кыл. туйгун үөрэнээччитэ, үс бииргэ үөрэнэр дьүөгэтинээн үөрэххэ, араас куонкурустарга ситиһиилэрин чаҕылыйан туран чабырҕах ньыматынан кэпсээн сырдаттылар. Маныаха кылаас салайааччыта, уопуттаах учуутал М.В. Канаева өҥөтө көстөр. Алина 2017 сылтан Хамаҕатта култуура киинигэр “Олоҥхо” уһуйаанҥа сылдьар, араас тэрээһиннэргэ улахан дьону кытта сылдьан олоҥхолуур. Бу да күрэххэ олоҥхолоон “ноо!” дэттэрдэ. Бары түһүмэхтэри ситиһиилээхтик аахан, түмүккэ “Сандаара - Куо” кыһыл лиэнтэтин кэттэ. Зарина Яковлева, Бөтүҥ орто оскуолатын 3-с кыл. үөрэнээччитэ, туттан-хаптан, чобуотук саҥаран, бары түһүмэхтэргэ артыыстаан, дьүүллүүр сүбэҕэ, көрөөччүлэргэ кэрэхсэтэн “Кэрэчээнэ-Куо” аатын ылла. Карина Иванова, Намнааҕы гимназия 2-с кыл. үөрэнээччитэ, түһүмэхтэргэ иҥнэн-толлон турбакка, бары талаанын көрдөрөн “Айыы-Куо” лиэнтэни; Кристина Кузнецова, Намнааҕы гимназия 3-с кыл. үөрэнээччитэ, үөлээннээхтэрин курдук эгил-тэгил түсүһэн, түмүккэ “Уйгулаана - Куо” лиэнтэни; Диана Колесова, Намнааҕы 1-кы №-дээх орто оскуола 3-с кыл. үөрэнээччитэ, эмиэ бары дьоҕурун, кыһамныытын көрдөрөн “Ньургуйаана - Куо” лиэнтэни кэттэ. Зарина Гермогенова, Намнааҕы 2-с №-дээх орто оскуола 3-с”а” кыл. үөрэнээччитэ, “Саамай чаҕылхай кыттааччы” аатын ылла. Кини бары түһүмэхтэрин иҥнибэккэ-толлубакка толорон Дьырыбына Дьырылыатта кыыс бухатыыр уобараһын чаҕылхайдык арыйан 1-кы миэстэҕэ таҕыста уонна “Дьырыбына Дьырылыатта кыыс бухатыыр” анал ааты ылла.

Бу курдук олоҥхоҕо баар Дьырыбына Дьырылыатта бухатыыр кыыс курдук кэрэчээннэ кыыс оҕолорбутугар үөрэххэ-олохчо өрүү үрдүк ситиһиилэри, кыайыылары баҕарыаҕын!

Бу куонкурус ис хоһоонун “Силуэт” муода студия иитиллээччилэрэ (сал. Н.М.Бурнашева) “Хаарчаана уонна “Сардаана” композициялары көрдөрөн харахпытын сымнаттылар. “Дьырылы” фольклорнай куруһуок хомусчут оҕолоро хомустаан саараттылар. Тэрээһин биир ыалдьытынан 4 саастаах Дарина Рехлясова буолла. Кини ааспыт сылга “Дьырыбына Дьырылыатта кыыс бухатыыр” олоҥхоҕо сүрүн герой оҕо сааһын толорбут кырачаан артыыска быйылгы тэрээһиҥнэ сахалыы колориттаах муода былааччыйаны кэтэн көрдөрдө уонна хоһоон ааҕан чуопчаарда.

Тэрээһин бүтүүтэ кыргыттар бухатыыр кыыс уобараһын арыйан хаартыскаҕа түспүттэрэ бэйэтэ туһунан художественнай миниатюра буолан сонуннук көһүннэ.

Олоҥхо – уус-уран тыл чыпчаала! Олохпут сайдыытын талаһата – төрөөбүт тыл, ким төрөөбүт тыллаах, ол кэскиллээх, ким кэскиллээх - ол инникилээх!

Е.А. Лукинова, пед.үлэ ветерана, Нам улууһун Ытык киһитэ

Аалай ымыылар

ВОДИТЕЛИ, МЫ ОБРАЩАЕМСЯ К ВАМ!

Водители, мы обращаемся
к вам!
Почти каждые из вас –
родители,
Вы дорожите вашими
детьми
И не хотите огорчать
наших мам!

Много пьяных водителей,
Много лежащих в больнице
людей,
Кто-то из нее выходит,
А кто-то и нет...
Неужели это конец?

Водители, ну, проявите вы
человечность!
Неужели нам придется
ждать вечность?

Нельзя вам:
В нетрезвом состоянии
садиться!
Наставляется вам:
На красный свет
остановиться!
Будьте осторожны
на голодеде,
Будьте бдительны
на переходе,
Соблюдайте скоростной
режим,
Этим вы спасете жизнь.
На дороге внимательны б
удьте,
И мои советы вы не забудьте!

АЛЕСЯ СОЛОВЬЕВА

СЛУЧАЙ НА ДОРОГЕ

Это было недавно: примерно 2-3 года назад в декабре в Намском улусе группа людей поздней ночью из центра возвращалась в свой поселок. Впереди простиралась долгая 90-километровая дорога.

Все были уставшие, поэтому на машине все спали, кроме водителя. Это было в 2 часа ночи. На улице были сильные морозы, около минус 50 градусов. Когда они ехали на реке Лена, из-за сильного тумана дороги совсем не было видно. Поэтому водитель не заметил объездную дорогу и прямо поехал по тонкому льду. И вдруг тонкий лед не выдержал тяжести автомобиля, и машина провалилась под лед. Машина перевернулась набок и заглохла. Несколько секунд была тишина, и вдруг один из пассажиров почувствовал холодную воду, и началась паника. К счастью, машина упала набок, не прижав дверь. Пассажиры по очереди вылезли из машины. На машине было 14 человек, из них 5 детей.

На улице было очень холодно, поэтому мокрые пассажиры замерзали. Они были в панике. Но к счастью, далеко начал виднеться свет фар машины. Оказалось, это была пятиместная легковая машина. Потерпевшие прибежали к машине, там были муж с женой. Они рассказали о случившемся. В его машине поместились еле-еле 8 человек. Он их увез в близлежащую деревню. Три пассажира и водитель остались. Расстояние от места аварии до близлежащей деревни составляло около 10 километров. Водитель доставил людей в поселок и сразу же сделал второй рейс, чтобы спасти оставшихся людей. Сейчас спасенные люди ему бесконечно благодарны.

Свое сочинение хочу закончить цитатой спасшего водителя, который свой поступок не считает подвигом и скромно отмечает: «Помочь людям, оказавшимся в трудной ситуации, долг каждого человека».

Этот поступок – пример для подрастающего поколения.

АЛЬБИНА ИВАНОВА, 9 класс, Арбынская СОШ. Руководитель: Соловьева Айыы-Куо Васильевна, учитель русского языка и литературы

ҮӨРЭХПИТИГЭР ТУҺАНЫАХПЫТ

Интернет диэн английскайдыы internet: латыынныы inter – между уонна английскайдыы net – паутина диэн тылтан тахсыбыт эбит. Аан дойду компьютер, телефон нөҥүө кэпсэтэр, сибээстэһэр ситимэ. Интернет историятыттан, сайдыытыттан сырдатар буоллахха, 1963 сыллаахха Джон Ликлидер диэн Америка учуонайа компьютер нөҥүө сибээс оҥорон олохтуур. 1971 сыллаахха бастакы электроннай почта баар буолар. 1990 сыллаахха Россияҕа бастакы интернет сибээс баар буолбут эбит. 1992 с. нууччалыы тылынан бастакы саайтар тахсыбыттар. Билиҥҥи сайдыылаах XXI-с үйэҕэ информация инники иһэрэ олус наадалаах.

Кыракый дэриэбинэҕэ түргэн тэтимнээх ннтернет ситимэ тардыллан, үөрүүбүт муҥура суох! Туһалаах саайтартан наадалааҕы ылан көрөр-билэр кыахтанныбыт. Салбаҥҥа аан бастаан сэтиннь 22 күнүгэр Ольга Андреевна Гаврильеваҕа киирбитэ. Ол кэннэ хас да түһүмэхтээн - уопсайа 72 ыалга киирдэ.

«ТЦТР» тэрилтэҕэ түргэн интернеты киллэрбиттэригэр махталбын тиэрдэбин. Үөрэхпитигэр, үлэбитигэр киэҥник туһаныахпыт диэн эрэнэбин.

Владлен ВИНОКУРОВ, Салбаҥ орто оскуолатын 6-с кылааһын үөрэнээччитэ

БОБИК — БИҺИГИ ДОҐОРБУТ

Ыт – киһи саамай эрэллээх доҕоро, табаарыһа. Модуттааҕы эбэбит биэрбит харчытынан ыт атыыласпыппыт. Кинини Бобик диэн аатталаабыппыт. Кини бэйэтэ хап-хара дьүһүннээх, түөһүгэр, атаҕар, кутуругун төбөтүгэр маҥан бээтинэлэрдээх. Дьону бэрэбиэркэлээбиттии, үөрэтэрдии олус өйдөөхтүк көрөр-истэр. Тугу эмэ иһиттэ да кулгааҕа чөрөйө түһэр. Аһыттан көҥөстөҕүнэ халаачыктыы эриллибит кутуругун аллара түһэрэр. Кыра сылдьан аһыыр нуорматын билбэт этэ. Иһэ саар курдук сараччы үллүөр, төкүнүйүөр диэри аһааччы.

Сотору буолан баран, Бобикпытыгар эрэллээх доҕор булбуппут. Кини Патрик диэн кырдьаҕас ыт. Араҕас дьүһүннээх. Төһө да атын-атын буоллаллар, олуһун тапсаллар. Бииргэ сылдьаллар, иккиэн оонньууллар. Бэйэ бэйэлэриттэн астарын былдьаспакка сиилляр, уйаларыгар көҥөспөккө олороллор.

Бобикпыт улаатан, туһата элбээбитэ. Аҕабын кытары кустуу барсар. Тымныы ууттан кус таһаарар. Идэтэ кусчут эбит, ол иһин атаҕын сарыыта биллэ улахан. Дуоспуруннанан биһигини кытта оонньуура аҕыйаата.

Билигин Бобик бэйэтэ дьиэлээх-уоттаах. Аҕам ыппытыгар дьиэ тутан-оҥорон биэрбитэ. Саас, сайын уонна күһүн бэйэтин уйатыгар хонор, утуйар. Оттон тымныы кыһынын аҕам гараах ыгар киирэн итии сиргэ тымныыттан сахар.

Бобик – биһиги кыракый доҕорбут. Биһиги кинини олуһун таптыыбыт, сөбүлүүбүт.

Камила КАСЬЯНОВА, Салбаҥ орто оскуолатын 6-с кылааһын үөрэнээччитэ

ААТТААХ ОЛОҤХОҺУТТАР ААРТЫКТАРЫНАН

Олоҥхо ыһыаҕын көрсө филология наукатын кандидата, «Ыччат олоҥхоһуттар» республикатааҕы түмсүү салайааччыта Юрий Борисов «Аттаах олоҥхоһуттар аартыктарынан, ытык кырдьаҕастар ыллыктарынан» экспериментальнай бырайыак суруйан, Нам улууһун нэһилиэктэринэн сылдьан олоҥхолуурун саҕалаата.

«Киһи киһиттэн үөрэнэр уонна Намҥа конференцияҕа кыттан олоҥхоһуттар тустарынан истибитим, уратыларын кэпсээбитим. Дьон-сэргэ өссө кэлэн олоҥхолоон көрдөр, сиһилии билиһиннэр диэн көрдөспүттэрэ. Онон олоҥхо үгэстэрин туһанан олоҥхолоон көрөргө сананным. Урут сахаларга уус, ойуун, олоҥхоһут бэйэ-бэйэлэрин кытта сибээстээхтэрэ, ыаллары кэрийэ сылдьаллара, атах соболоҥо диэн баара. Үлэ биир көрүҥэ буолар»,- диэн Юрий Петрович сырдатта.

Олоҥхоһуту көрсөр нэһилиэк айанын соболоҥун төлөһөр, этинэн, арыынан, үрүҥ аһынан да төлөһүөххэ сөп. Кини Олоҥхо институтугар үлэлиир уонна өрөбүл күннэригэр нэһилиэктэринэн

сылдьан олоҥхолоон көрдөрөр. Бастакы сырыытыгар Намҥа Олоҥхо дьиэтигэр, сарсыныгар Хамаҕаттаҕа сылдьыбыта. Ааспыт өрөбүллэригэр улуу олоҥхоһуттарбыт дойдуларыгар - Көбөкөҥнө, Фрунзеҕа ыҥырыылаах ыалдьыт буолан сырытта. Көбөкөҥнө айаныгар ыччат десанын кытта аргыстаста. Үс нэһилиэк ыччата: Арбынтан, Көбөкөнтөн, Фрунзеттан мустан оһуохайы көҕүлүттэн туппуттар.

Юрий Борисов бырайыага икки чаастаах: бастакы чааһыгар «Баһырҕастаах аттаах Баабый Боотур» (2014 с. кинигэ буолан тахсыбыт) олоҥхотун толорор, иккис чааһыгар маастар-кылаас ыытан, олоҥхоһуттар толоруларын уратытын билиһиннэрэр, П. Ядрихинскай-Бэдьээлэ, В. Попов-Бочоох олоҥхолоруттан быһа тардан иһитиннэрэр.

Мин эдэр олоҥхоһут Олоҥхо дьиэтигэр олоҥхолуурун истэн астыммытым. Бастаан уос аһар ырыа толорбута, дьэ ол кэнниттэн балтараа чаас ыллаата. Эдэр киһи олоҥхото ураты буолар эбит дии санаатым. Аан бастаан олоҥхону толору иһиттим. Юрий тыла-өһө чуолкай, интэриэһинэй, сэргэх, чэпчэки.

Олоҥхону үлэм чэрчитинэн быстах-быстах истэрим, ол гынан баран, олоҥхону истэ олорон күлэллэрин истибэтэҕим. Түмүгэр кутурук салайар ырыа толорбута. Эдэрдэр истэллэригэр бэртээхэй эбит.

Салгыы Юрий Борисов атын нэһилиэктэринэн сылдьар былааннах. Өбүгэбит төрүт үгэһин олохчо киллэриэхчэ. Кэлэҥҥит истиҥ, көхтөөхтүк көрсүҥ диэн ыҥырабын.

В.Д. ПОПОВА -Киинэ Биэрэ

Понедельник, 18 февраля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 Сегодня 18 февраля. День начинается 6+
09.55 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+
14.00 Наши люди 16+
15.15 Давай поженимся! 16+
16.00, 03.20 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с “Гадалка” 16+
22.30 Большая игра 12+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Познер 16+
01.00 Т/с “Убойная сила” 16+
03.05 Убойная сила 16+
04.10 Контрольная закупка 6+

Вторник, 19 февраля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 Сегодня 19 февраля. День начинается 6+
09.55 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+
14.00 Наши люди 16+
15.15 Давай поженимся! 16+
16.00, 03.20 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с “Гадалка” 16+
22.30 Большая игра 12+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 Афганистан 16+
01.00 Т/с “Убойная сила” 16+
03.05 Убойная сила 16+
04.10 Контрольная закупка 6+

Среда, 20 февраля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 17.30, 03.00 Новости
09.20 Модный приговор 6+
10.25 Жить здорово! 16+
11.30 Контрольная закупка 6+
12.05, 19.00 Время покажет 16+
14.30, 15.15, 03.55 Давай поженимся! 16+
15.40, 03.05 Мужское / Женское 16+
18.00 Ежегодное послание Президента РФ Владимира Путина Федеральному Собранию
21.00 Время
21.30 Т/с “Гадалка” 16+
22.30 Большая игра 12+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.05 Афганистан 16+
01.00 Т/с “Убойная сила” 16+

Четверг, 21 февраля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 Сегодня 21 февраля. День начинается 6+
09.55 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+
14.00 Наши люди 16+
15.15, 03.55 Давай поженимся! 16+
16.00, 03.05 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 На самом деле 16+
19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с “Гадалка” 16+
22.30 Большая игра 12+
23.30 Вечерний Ургант 16+
00.00 На ночь глядя 16+
01.00 Т/с “Убойная сила” 16+

Пятница, 22 февраля
05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.20 Сегодня 22 февраля. День начинается 6+
09.55, 03.05 Модный приговор 6+
10.55 Жить здорово! 16+
12.15, 17.00, 18.25 Время покажет 16+
14.00 Наши люди 16+
15.15, 04.55 Давай поженимся! 16+
16.00, 04.00 Мужское / Женское 16+
18.00 Вечерние Новости
18.50 Человек и закон 16+
19.55 Поле чудес 16+
21.00 Время
21.30 Голос. Дети 0+
23.15 Вечерний Ургант 16+
00.10 Х/ф “Ева” 18+
02.05 На самом деле 16+

Суббота, 23 февраля
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.10 Х/ф “Дачная поездка сержанта Цыбули” 0+
07.50 Х/ф “А зори здесь тихие...” 12+
10.10 Х/ф “Офицеры” 6+
12.10 Х/ф “Небесный тихоход” 0+
13.50 Х/ф “Экипаж” 12+
16.35 Х/ф “9 рота” 16+
19.10 Концерт к Дню защитника Отечества 12+ 12+
21.00 Время
21.20 Х/ф “Танки” 16+
23.10 К 75-летию великого актера. “Янковский” 12+
00.35 Х/ф “Слово полицейского” 16+
02.30 Модный приговор 6+
03.25 Мужское / Женское 16+
04.20 Давай поженимся! 16+
05.10 Контрольная закупка 6+

Воскресенье, 24 февраля
05.30, 06.10 Х/ф “Голубая стрела” 0+
06.00, 10.00, 12.00 Новости
07.30 Смешарики. ПИН-код 0+
07.45 Часовой 12+
08.15 Здоровье 16+
09.20 Непутевые заметки 12+
10.10 Жизнь других 12+
11.10 Наедине со всеми 16+
12.10 Олег Янковский. “Я, на свою беду, бессмертен” 12+
13.10 Х/ф “Влюблен по собственному желанию” 12+
14.50 Любовь Успенская. “Почти любовь, почти падение” 16+
15.45 Три аккорда 16+
17.40 Главная роль 12+
19.30 Лучше всех! 0+
21.00 Толстой. Воскресенье 16+
22.30 Клуб Веселых и Находчивых 16+
00.45 Х/ф “Капитан Фантастик” 18+
03.00 Модный приговор 6+
03.55 Мужское / Женское 16+

РОССИЯ 1

Понедельник, 18 февраля
05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Местное время
11.40 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
12.50, 18.50 60 Минут 12+
14.40 Кто против? 12+
17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
21.00 Т/с “Склифосовский” 12+
23.20 Т/с “Каменская” 16+
01.20 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+

Вторник, 19 февраля
05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Местное время
11.40 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
12.50, 18.50 60 Минут 12+
14.40 Кто против? 12+
17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
21.00 Т/с “Склифосовский” 12+
23.20 Т/с “Каменская” 16+
01.20 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+

Среда, 20 февраля
05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.25 Вести. Местное время
11.40, 04.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
12.50, 19.00 60 Минут 12+
14.40 Кто против? 12+
16.00 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
18.00 Ежегодное послание Президента РФ Владимира Путина Федеральному Собранию
21.00 Т/с “Склифосовский” 12+
23.20 Т/с “Каменская” 16+
01.20 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+

Четверг, 21 февраля
05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Местное время
11.40 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
12.50, 18.50 60 Минут 12+
14.40 Кто против? 12+
17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
21.00 Т/с “Склифосовский” 12+
23.20 Т/с “Каменская” 16+
01.20 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+

Пятница, 22 февраля
05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном 12+
11.25, 14.25, 17.00, 20.45 Вести. Местное время
11.40 Судьба человека с Борисом Корчевниковым 12+
12.50, 18.50 60 Минут 12+
14.40 Кто против? 12+
17.25 Андрей Малахов. Прямой эфир 16+
21.00 Бенефис Елены Воробей 12+
23.25 Выход в люди 12+
00.45 Х/ф “Ветер в лицо” 12+
04.15 Т/с “Сваты” 12+

Суббота, 23 февраля
05.05 Х/ф “Любимые женщины Казановы” 12+
08.55 Большой юбилейный концерт, посвящённый 90-летию Академического ансамбля песни и пляски им. А.В. Александрова 12+
11.00, 20.00 Вести
11.25 Измайловский парк 16+
13.55 Х/ф “Двойная ложь” 12+
17.55 Х/ф “Бриллиантовая рука” 12+
20.25 Х/ф “Движение вверх” 12+
23.10 Х/ф “Экипаж” 12+
02.00 Х/ф “Мы из будущего” 12+

Воскресенье, 24 февраля
04.10 Т/с “Сваты” 12+
06.10 Сам себе режиссёр 12+
07.00 Смехопанорама 12+
07.30 Утренняя почта 12+
08.10 Местное время. Воскресенье
08.50 Юбилейный концерт, посвящённый 85-летию народного артиста СССР В.С. Ланового в Государственном Кремлёвском дворце 12+
11.05 Х/ф “Бриллиантовая рука” 12+
13.10 Х/ф “Движение вверх” 12+
16.00 Х/ф “Шаг к счастью” 12+
20.00 Вести недели
22.00 Москва. Кремль. Путин 12+
23.00 Воскресный вечер с Владимиром Соловьёвым 12+
01.00 Д/ф “Адмирал Кузнецов. Флотоводец Победы” 12+
02.00 Х/ф “Мы из будущего-2” 12+
03.50 Т/с “Пыльная работа” 12+

НВК САХА

Понедельник, 18 февраля
06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
09:15 Город женщин 12+
10:15 Аал-луук мас 12+
10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Тыыннаах дорҕоон 12+
11:45 Ытык дьоммут ыллыктаах тыллара 6+
12:15 Биһикчээн 0+
12:30 Город женщин 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
14:00 Телесериал 12+
15:00 Один из нас 12+
16:00 «Полярная звезда» телевизионный конкурс 0+
17:00 Бастыҥ клип 6+
17:15 Эр хоһуун 12+
18:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
18:15 Биһикчээн 0+
18:30 Репортаж 12+
18:45 Дойдум дьоно 12+
19:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
19:15 Вечерний эфир 6+
20:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
20:45 Эн сулускун! 12+
21:15 Сэргээ 12+
22:00 Хранители времени 12+
22:30 Итоги дня 12+

Вторник, 19 февраля
06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
09:15 Город женщин 12+
10:15 Эн сулускун! 12+
10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Вечерний эфир 6+
12:15 Биһикчээн 0+
12:30 Кэрэ кистэлэҥэ 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
14:00 Телесериал 12+
15:00 Кэл, олор, сэһэргэһиэх 6+
16:00 Сэһэн сирэ 6+
16:45 Родной мой край 6+
17:15 Эр хоһуун 12+
18:00 Послание Президента РФ В.В. Путина Федеральному Собранию 12+
19:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
19:15 Вечерний эфир 6+
20:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
20:45 Эн сулускун! 12+
21:15 Сэһэн сирэ 6+
22:00 Хранители времени 12+
22:30 Итоги дня 12+

Четверг, 21 февраля
06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
09:15 Город женщин 12+
10:15 Эн сулускун! 12+
10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Вечерний эфир 6+
12:15 Биһикчээн 0+
12:30 Кэрэ кистэлэҥэ 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
14:00 Телесериал 12+
15:00 ТВ-спорт 6+
16:00 Сэһэн сирэ 6+
16:45 Хранители времени 12+
17:15 Эр хоһуун 12+
18:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
18:15 Биһикчээн 0+
18:30 Репортаж 12+
18:45 Дойдум дьоно 12+
19:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
19:15 Вечерний эфир 6+
20:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
20:45 Эн сулускун! 12+
21:15 Сэһэн сирэ 6+
22:00 Аал-луук мас 12+
22:30 Итоги дня 12+

Среда, 20 февраля
06:00 Бастыҥ клип 12+
06:30 Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+
06:45 Готовим вкусно и полезно 12+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
09:15 Кэрэ кистэлэҥэ 12+
10:15 Эн сулускун! 12+
10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Вечерний эфир 6+
12:15 Биһикчээн 0+
12:30 Город женщин 12+
13:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
14:00 Телесериал 12+
15:00 ТВ-спорт 6+
16:00 Сэһэн сирэ 6+
16:45 Хранители времени 12+
17:15 Эр хоһуун 12+
18:00 «Саха Сирэ» информационнай биэрии 12+
18:15 Биһикчээн 0+
18:30 Охота и рыбалка в Якутии 12+
19:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
19:15 Спорт клуб 12+
20:15 Дойдум дьоно 12+
20:30 Саха Сирэ-Якутия 12+
20:45 Один из нас 12+
21:45 Лекториум 12+
22:30 Итоги дня 12+

Суббота, 23 февраля
06:00 Геван 6+
06:30 Спорт-клуб 6+
07:30 Саҥа күн-Новый день 6+
08:15 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
09:15 Истиҥ илдьит 6+
10:00 Кэл, олор, сэһэргэһиэх 12+
11:00 Парламентский вестник 12+
11:15 Ытык дьоммут ыллыктаах тыллара 12+
11:45 Уостан түспэт ырыалар 12+
12:45 Истиҥ илдьит 6+
13:30 Саха Сирэ. Күнтэн күн 12+
14:30 Золотой фонд из фонда ТВ. 12+
15:30 Геван 6+
16:00 Геван 6+
16:30 Сахалыы киинэтэ көрүөҕүҥ 12+
18:30 Клевая рыбалка 12+
19:00 Эн сулускун 12+
21:00 Итоги недели 12+
22:00 Т.О.К. 12+

Воскресенье, 24 февраля
06:00 Геван 6+
06:30 Уостан түспэт ырыалар 12+
07:45 Будем вместе 12+
08:00 Простые истины 12+
08:30 Саха итэҕэлэ 12+
09:00 «Якутия 24» информационная программа 12+
09:15 Истиҥ илдьит 6+
10:00 Телевизионный конкурс Полярная звезда 0+
11:00 Родной мой край 0+
11:30 Мааса уонна Эһэ Миисэ 0+
12:15 Күлүмэн 6+
12:45 Истиҥ илдьит 6+
13:30 Итоги недели 12+
14:30 ТОК 12+
15:30 С мечтой о небе 6+
16:30 «Биһиги Аграфена Дмитриевнабыт» 6+
17:30 Сахалыы киинэтэ көрүөҕүҥ 12+
19:00 Саха Сирэ. Күнтэн күн 12+
20:00 Тыыннаах дорҕоон 12+
20:45 «Үрдэл» гала-концерт 12+

МАТЧ! ТВ

Понедельник, 18 февраля
12.00, 10.30 КиберАрена 16+
13.00, 14.55, 16.30, 18.05, 20.30, 22.55, 03.55 Новости
13.05, 18.10, 20.35, 04.00 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.00 Биатлон с Дмитрием Губерниевым 12+
15.30 Биатлон. Кубок мира. Одиночная смешанная эстафета. Трансляция из США 0+
16.35 Биатлон. Кубок мира. Смешанная эстафета. Трансляция из США 0+
18.40 Футбол. Чемпионат Италии. “Наполи” - “Торино” 0+
21.05 Футбол. Чемпионат Испании. “Вильярреал” - “Севилья” 0+
23.00 Футбол. Чемпионат Италии. “Интер” - “Сампдория” 0+
00.50 Континентальный вечер 12+
01.20 Хоккей. КХЛ. СКА (Санкт-Петербург) - “Локомотив” (Ярославль). Прямая трансляция
04.25 Футбол. Кубок Англии. 1/8 финала. “Челси” - “Манчестер Юнайтед”. Прямая трансляция
06.25 Тотальный футбол 12+
07.25 Профессиональный бокс. Сергей Ковалёв против Элейдера Альвареса. Бой за титул чемпиона мира по версии WBO в полутяжёлом весе. Трансляция из США 16+
09.25 Профессиональный бокс. Лучшие нокауты 16+

Вторник, 19 февраля
12.00 КиберАрена 16+
13.00, 14.30, 18.55, 21.00, 00.15, 03.25, 04.00 Новости
13.05, 21.05, 00.25, 06.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
14.35 Художественная гимнастика. Кубок чемпионок “ГАЗПРОМ” имени Алины Кабаевой в рамках программы “ГАЗПРОМ - ДЕТЯМ”. “Гран-при Москва 2019”. Трансляция из Москвы 0+
16.10 Футбол. Чемпионат Италии. “Рома” - “Болонья” 0+
18.00 Тотальный футбол 12+
19.00 Футбол. Чемпионат Германии. “Нюрнберг” - “Боруссия” (Дортмунд) 0+
21.55 Футбол. Юношеская лига УЕФА. 1/16 финала. “Динамо” (Загреб, Хорватия) - “Локомотив” (Россия). Прямая трансляция
23.55 “Локо. Новая кровь”. Специальный репортаж 12+
01.25 Волейбол. Лига чемпионов. Женщины. “Хяменлинна” (Финляндия) - “Динамо-Казань” (Россия). Прямая трансляция
03.30 “Лучшие бомбардиры Европы”. Специальный репортаж 12+
04.05 Все на футбол! 12+
04.50 Футбол. Лига чемпионов. 1/8 финала. “Ливерпуль” (Англия) - “Бавария” (Германия). Прямая трансляция
07.30 Х/ф “Взрыв” 16+
09.15 Футбол. Юношеская лига УЕФА. 1/16 финала. “Динамо” (Загреб, Хорватия) - “Локомотив” (Россия) 0+
11.15 Команда мечты 12+
11.30 Д/ф “Звёзды Премьер-лиги” 12+

Среда, 20 февраля
12.00 Д/ф “Вся правда про ...” 12+
13.00, 14.55, 17.00, 19.35, 21.40, 23.40, 02.55 Новости
13.05, 17.05, 23.45, 03.00, 06.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.00 Футбол. Лига чемпионов. 1/8 финала. “Ливерпуль” (Англия) - “Бавария” (Германия) 0+
17.35 Смешанные единоборства. Bellator. Сергей Харитонов против Мэтта Митриона. Трансляция из США 16+
19.40 Футбол. Лига чемпионов. 1/8 финала. “Лион” - “Барселона” (Испания) 0+
21.50 Биатлон. Чемпионат Европы. Индивидуальная гонка. Мужчины. Прямая трансляция из Белоруссии
00.15 Смешанные единоборства. Bellator. Майкл Пейдж против Пола Дейли. Виталий Минаков против Чейка Конго. Трансляция из США 16+
00.55 Волейбол. Лига чемпионов. Женщины. “Фенербахче” (Турция) - “Динамо” (Москва, Россия). Прямая трансляция
03.30 “Тает лёд” с Алексеем Ягудиным 12+
04.00 Все на футбол! 12+
04.50 Футбол. Лига чемпионов. 1/8 финала. “Атлетико” (Испания) - “Ювентус” (Италия). Прямая трансляция
07.30 Биатлон. Чемпионат Европы. Индивидуальная гонка. Женщины. Трансляция из Белоруссии 0+
09.30 Волейбол. Лига чемпионов. Женщины. “Уралочка-НТМК” (Россия) - “Эджачибаши” (Турция) 0+
11.30 Обзор Лиги чемпионов 12+

Четверг, 21 февраля
12.00 Д/ф “Вся правда про ...” 12+
13.00, 14.55, 17.00, 21.40, 02.15 Новости
13.05, 17.05, 21.45, 00.30, 06.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
15.00 Футбол. Лига Европы. 1/16 финала. “Севилья” (Испания) - “Лацио” (Италия) 0+
17.35 Футбол. Лига чемпионов. 1/8 финала. “Шальке” (Германия) - “Манчестер Сити” (Англия) 0+
19.35 Лыжный спорт. Чемпионат мира. Лыжные гонки. Спринт. Квалификация. Прямая трансляция из Австрии
22.05 Лыжный спорт. Чемпионат мира. Лыжные гонки. Спринт. Финал. Прямая трансляция из Австрии
00.50 Биатлон. Чемпионат Европы. Смешанная эстафета. Прямая трансляция из Белоруссии
02.25 Футбол. Лига Европы. 1/16 финала. “Зенит” (Россия) - “Фенербахче” (Турция). Прямая трансляция
04.50 Футбол. Лига Европы. 1/16 финала. “Байер” (Германия) - “Краснодар” (Россия). Прямая трансляция
07.30 Баскетбол. Чемпионат мира- 2019 г. Мужчины. Отборочный турнир. Болгария - Россия 0+
09.30 Баскетбол. Евролига. Мужчины. ЦСКА (Россия) - “Гран Канария” (Испания) 0+
11.30 Обзор Лиги Европы 12+

Пятница, 22 февраля
12.00, 08.30 Д/ф “Вся правда про ...” 12+
13.00, 14.50, 18.20, 19.35, 21.25, 00.00, 00.55, 03.50 Новости
13.05, 19.40, 21.30, 01.00, 05.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
14.55 Биатлон. Чемпионат Европы. Одиночная смешанная эстафета. Трансляция из Белоруссии 0+
15.50 “Тает лёд” с Алексеем Ягудиным 12+
16.20, 22.00 Футбол. Лига Европы. 1/16 финала 0+
18.25 Лыжный спорт. Чемпионат мира. Северное двоеборье. Прыжки с трамплина. Прямая трансляция из Австрии
20.10 “Не плачь по мне, Аргентина. Эмилиано Сала”. Специальный репортаж 12+
20.30 Все на футбол! 12+
21.00 Футбол. Лига Европы. Жеребьёвка 1/8 финала. Прямая трансляция из Швейцарии
00.10 Лыжный спорт. Чемпионат мира. Северное двоеборье. Гонка 10 км. Прямая трансляция из Австрии
01.30 Профессиональный бокс. Лео Санта Крус против Рафаэля Риверы. Бой за титул чемпиона мира по версии WBA в полулёгком весе. Трансляция из США 16+
03.20 Все на футбол! Афиша 12+
03.55 Баскетбол. Евролига. Мужчины. “Панатинаикос” (Греция) - “Химки” (Россия). Прямая трансляция
06.30 Бобслей и скелетон. Кубок мира. Скелетон. Женщины. 1-я попытка. Прямая трансляция из Канады
07.30 Бобслей и скелетон. Кубок мира. Скелетон. Мужчины. 1-я попытка. Прямая трансляция из Канады
09.00 Бобслей и скелетон. Кубок мира. Скелетон. Женщины. 2-я попытка. Прямая трансляция из Канады
09.45 Команда мечты 12+
10.00 Бобслей и скелетон. Кубок мира. Скелетон. Мужчины. 2-я попытка. Прямая трансляция из Канады
11.00 Д/ф “Катарские будни” 12+

Суббота, 23 февраля
12.00 Футбол. Чемпионат Германии. “Вердер” - “Штутгарт” 0+
14.00 Все на футбол! Афиша 12+
14.30 Футбол. Чемпионат Италии. “Милан” - “Эмполи” 0+
16.20 “Дорога в Эстерсунд”. Специальный репортаж 12+
16.40, 18.30, 23.25 Новости
16.50 Биатлон. Чемпионат Европы. Спринт. Мужчины. Прямая трансляция из Белоруссии
18.35, 19.45, 06.25 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
18.55, 21.55 Футбол. Международный турнир “Кубок Легенд - 2019”. Прямая трансляция из Москвы
20.10 Лыжный спорт. Чемпионат мира. Скиатлон. Мужчины. Прямая трансляция из Австрии
22.50 Лыжный спорт. Чемпионат мира. Прыжки с трамплина. Прямая трансляция из Австрии
23.30 Санный спорт. Кубок мира. Женщины. Трансляция из Сочи 0+
00.10 Футбол. Чемпионат Испании. “Севилья” - “Барселона”. Прямая трансляция
02.10 Биатлон. Чемпионат Европы. Спринт. Женщины. Трансляция из Белоруссии 0+
04.25 Футбол. Чемпионат Италии. “Фрозиноне” - “Рома”. Прямая трансляция
06.45 Бобслей и скелетон. Кубок мира. Бобслей. Женщины. 2-я попытка. Прямая трансляция из Канады
07.45 Бобслей и скелетон. Кубок мира. Бобслей. Двойки. 2-я попытка. Прямая трансляция из Канады
08.35 Конькобежный спорт. Чемпионат мира по спринтерскому многоборью. Трансляция из Нидерландов 0+
09.10 Гандбол. Лига чемпионов. Женщины. “Ростов-Дон” (Россия) - “Мец” 0+
11.00 Смешанные единоборства. Bellator. Джеймс Галлахер против Стивена Грэма. Питер Куилли против Майлса Прайса. Трансляция из Ирландии 16+

Воскресенье, 24 февраля
12.00 Смешанные единоборства. Bellator. Джеймс Галлахер против Стивена Грэма. Питер Куилли против Майлса Прайса. Трансляция из Ирландии 16+
13.00 Биатлон. Чемпионат Европы. Спринт. Мужчины. Трансляция из Белоруссии 0+
14.40 Биатлон. Чемпионат Европы. Спринт. Женщины. Трансляция из Белоруссии 0+
16.20, 18.20, 21.00, 03.00, 04.30, 06.55 Все на Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
16.50 Биатлон. Чемпионат Европы. Гонка преследования. Мужчины. Прямая трансляция из Белоруссии
17.40, 20.50, 02.55 Новости
17.50 “Лучшие бомбардиры Европы”. Специальный репортаж 12+
18.50 Все на лыжи! 12+
19.20 Лыжный спорт. Чемпионат мира. Лыжные гонки. Командный спринт. Финал. Прямая трансляция из Австрии
21.30 Баскетбол. Чемпионат мира- 2019 г. Мужчины. Россия - Финляндия. Прямая трансляция
23.55 Футбол. Чемпионат Англии. “Манчестер Юнайтед” - “Ливерпуль”. Прямая трансляция
01.00 Футбол. Олимп - Кубок России по футболу сезона 2018 г. - 2019 г. 1/4 финала. “Ростов” - “Краснодар”. Прямая трансляция
03.30 Футбол. Международный турнир “Кубок Легенд - 2019”. Финал. Трансляция из Москвы 0+
04.55 Футбол. Чемпионат Франции. “Монако” - “Лион”. Прямая трансляция
07.15 Бобслей и скелетон. Кубок мира. Бобслей. Четвёрки. 2-я попытка. Прямая трансляция из Канады
07.50 Санный спорт. Кубок мира. Спринт. Трансляция из Сочи 0+
09.15 Конькобежный спорт. Чемпионат мира по спринтерскому многоборью. Трансляция из Нидерландов 0+
10.00 Футбол. Чемпионат Германии. “Боруссия” (Дортмунд) - “Айнтрахт” 0+

Сэрии ыар кэмнэригэр кыра саастаах оҕо ийэтэ-аҕата суох тулаайах хаалан, сап саҕаттан салҕанан тыыннаах хаалан, тыыл ветерана, Улуус Ытык киһитэ, күн күбэй ийэ, эйэҕэс эбэ, тапталлаах эдьиий, Трунина Евгения Ефимовна бу дьыл олунньуый 12 күнүгэр ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыта 40 хонугун туолар.

Евгения Ефимовна 1935 сыллаахха атырдьах ыйын 24 күнүгэр Нам улууһугар Харбаайы алааһыгар Пестряков Ефим Иванович, Акулина Спиридоновна дьиэ кэргэттэригэр 13-с оҕонон күн сирин көрбүт, онтон 5 оҕо хаалбытыттан улахан убайдара Алексей Ефимович сэриигэ баран, Москва аннынааҕы кыргыһыыга сураҕа суох сүппүтүн туһунан биллэрии кэлбитэ. Кыра быраттара 5 саастааҕар куор ыарыыттан өлбүт.

Кини үлэтин 18 сааһыттан Нам Райпотун остолобуойугар үөрэнээччи-поварынан саҕалаабыта. Асчыт кыыһы Дьокуускайга кулинарияҕа үөрэххэ ыыппыттара. Үөрэҕин кэнниттэн Булунҥа, Анаабырга остолобуойга повардаабыта. Салгыы Хамаҕаттатааҕы оҕо саадыгар повардаабыта. Ол сылдьан партия чилиэнигэр кандидатынан ылыллыбыта. Оччолорго партияҕа үүнэр киһи хайаан да производствоҕа бэйэтин көрдөрүөхтээҕэ. Ол иһин Евгения Ефимовна Кириэс Кытыл ферматыгар уопуттаах ыанньыксыт В.Е. Новгородова пенсияҕа тахсарыгар кини 16 ынаҕын ылбыта. Урут ынаҕы ыабатах киһи бастаан ыарырҕаппыта. Ол эрээри дьулууру түмэн, кыһамньытын ууран ыамын намтаппатаҕа.

Евгения Ефимовна Нам селотун гостиницатыгар үйэ чиэппэрэ администраторынан эҥкилэ суох үлэлээбитэ. Ити үлэлээбит сылларыгар коллективыгар үгүс общественнай үлэни ыыппыта. 1967 сылтан КПСС чилиэнэ буолан, партийнай тэрилтэ секретарынан, профсоюз председателинэн талыллан үлэлиир. Бочуоттаах сынньалаҥҥа олорон Улуус киинин кырдьаҕастарын түмсүүлэригэр «Иэйии» кулуупка сылдьыбыта, үлэлээбит тэрилтэтин ыытар үлэтин, общественнай олоҕун куруук интэриэһиргиир, сэргиир, сүбэ-ама биэрэр этэ.

Кини олоххо дьулуурунан, үлэҕэ бэриниитинэн оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ киэн туттар, холобур оҥостор киһилэрэ.

Убаастыыр, ытыктыыр киһибит Евгения Ефимовна үлэлээн ааспыт үлэтэ улууспут, тэрилтэбит сайдарыгар сүҥкэн кылаата баар. Орто дойдуга олорон ааспыт сырдык, ыраас, чиэһинэй олоҕо, сырдык мөссүөнэ, эйэҕэс мичээрэ, дьоҥҥо үтүө сыһыана биһиги өйбүтүгэр-санаабытыгар хаһан да умнуллуо суоҕа.

Бииргэ үлэлээбит коллектива, «НКТЭ» АО администрацията, профкома.

Бу дьыл олунньу 18 күнүгэр ийэбит Попова Евдокия Гаврильевна орто дойдутааҕы олоҕо түмүктэммитэ биир сыла буолар. Ийэбит муус устар 18 күнүгэр 1932 сыллаахха Хаҥалас улууһугар Хачыкаат нэһилиэгин Буотама учаастагар Ефимовтар дьиэ кэргэттэригэр бастакы оҕонон күн сирин көрбүтэ.

Аҕата Ефимов Гаврил Алексеевич Буотамаҕа саҥа тэриллибит «Истээх» леспромхозка начальниктыыр. Ийэтэ Иванова Варвара Иннокентьевна Улахан Аантан төрүттээх. Улахан Аанҥа Ивановтар-Ефремовтар диэн халыҥ аймах сыдьаана. Ийэбит алтатыгар дылы Улахан Аанҥа эбээтигэр Огдооччуйа эмээхсиҥнэ саамай мааны сиэнэ буолан атаахтанан-маныланан иитиллибит.

1941с. сэрии саҕаламмытыгар леспромхоһу Ленскэй оройуонҥа көһөрбүттэр. Итинтэн ылата көһө сылдьан, Ленскэйгэ, Россолодаҕа, Куруннаахха, Сиинэҕэ, Покровскайга олороллор. 1942с. аҕата, эһэбит Гаврил Алексеевич леспромхозка үлэһит илии тиийбэт буолан, дьону наймылаһа Мухтуйаҕа киирбитин армияҕа ылбыттар. Сэриигэ барбытын туһунан суруга эрэ кэлбит.

«Нуучча быһыта» леспромхозка эбээбит Варвара Иннокентьевна араас үлэни барытын толороро. Олорор бараахтарга остуорастыыр, үс тимир оһоҕу бэйэтэ мас кэрдэн отторо, үлэһиттэргэ күнүскү аһылыктарын буһарара, ыйга биирдэ атынан баран ыраах Нүүйэттэн хамнастарын аҕалан түҥэтэрэ, нэдиэлэҕэ иккитэ баанньык отторо, үлэ бөҕө. Ол быыһыгар кыһыл оҕолоох. Оҕолор оскуола суох буолан үөрэммэтэхтэр.

Эһээбит улаханнык бааһыран сэриитгэн 1943 с төннөн кэлэр. Буотамаларыгар төттөрү көһөллөр. Эбээбит Варвара Иннокентьевна сэрии кэминээҕи ыарахан үлэҕэ доруобуйатын айгыратан, 1946 сыллаахха эмискэ сурэҕинэн ыалдьан өлбүт.

Ол кэннэ ийэбит ийэтиттэн бииргэ төрөөбүттэрэ утуу-субуу ким ыалдьан, ким оһолго түбэһэн олохтон туоруллар, хаһан да оспот ыар сүтүк буолаллар. 14 бииргэ төрөөбүттэриттэн соҕотоҕун тыыннаах хаалар. Оскуолаҕа сэрии мэһэйдээн, быраатын ыарыылаан көтүтэ-көтүтэ үөрэнэн, сэттэ кылааһы Покровскайга 1952с. сүүрбэлээҕэр бүтэрэр.

Биһиги аҕабыт Попов Аркадий Захарович дьоно эмиэ Буотамалар, эһээбит Захар Петрович эмиэ леспромхозка үлэлиир буолан, куруутун бииргэ алтыһан сылдьыбыттар. Онон ийэлээх аҕабыт бэйэ-бэйэлэрин оҕо эрдэхтэриттэн билсэн улааппыттар. Аҕабыт армияттан кэлиэҕиттэн 1958 с. холбоһон ыал буолаллар.

1961с. куоракка бухгалтер курсугар үөрэнэр. Покровскай сельпотугар үлэтин саҕалыыр, онтон 1963-74 сс. Майа Райпотугар, 1974 – 2006сс Нам Райпотугар үтүө суобастаахтык сэттэ уон түөрдүгэр диэри улуус потребкооперациятыгар бухгалтерынан үлэлээн кэлбитэ. Ийэбит ураты ыраас туттулаах, сылайары-элэйэри билиммэккэ үлэлиир дьоҕурдаах, наһаа күүстээх санаалаах, дьон ытыктыаҕын ытыктыыр киһитэ этэ. Нам сирин наһаа сөбүлээн, иккис дойду оҥостон олорбута. Аҕабыт эдэр сааһыгар оһолго түбэһэн суох буолуоҕуттан үс кыра оҕону собуссоҕотоҕун дьонтон итэҕэһэ суох көрөн-харайан, иитэн улаатыннартаабыта, үөрэттэрбитэ, киһи оҥортообута.

Евдокия Гаврильевна олоҕун тухары үлэ үөһүгэр сылдьыбыта. Пенсияҕа да таах олорботоҕо, күн аайы үлэлиир үөрүйэҕинэн сарсыарда эрдэттэн кэлэн хос сиэнин көрсөн, дьиэбитин-уоппутун барытын кини көрөн-истэн олорбута. Кини илиитинэн туппута барыта чоп курдук сааһыланан, бэрээдэктээнэн иһэрэ. Дьиэтин иһэ олус ыраас, барыта килэбэчийэн олороро киһини астыннарара, биир да муннукка ханан да кир сыстыбатах чэнчис, ыраас, түргэн туттуулаах үчүгэй хаһаайка этэ. Ийэбит, эбээбит үс оҕо күн күбэй ийэтэ, аҕыс сиэн тапталлаах эбээтэ, аҕыс хос сиэннээҕин билэн барбыта.

2016с. муус устарга эмискэ ыалдьан ааҕаар өттө хамсаабат буолан хаалбыта. Икки сыл санаатын күүһүнэн ыарахан ыарыытын кытта охсуһа сатаабыта, чөл өйүн ыһыктыбатаҕа. Биир илиитинэн дьиэ иһинээҕи үлэни барытын оҥорон кыаҕа баарынан күүс-көмө буола сылдьыбыта. Санаабытыгар кини куруутун биһигини кытары баар буолуох курдуга. Ол эрээри бу сиргэ ким да букатын кэлбэт...

Күндү киһибитин ахтыбатах, санаабатах күммүт диэн суох. Кини биһиэхэ барыбытыгар эйэҕэс майгытынан, дьоҥҥо элэккэй сыһыанынан, үлэҕэ дьаныарынан, олоххо дьулуурунан үтүө холобур буолан араҥаччылыы сылдьыа үйэлэргэ. Ийэбит сырдык мөссүөнэ өрүүтүн биһиги сүрэхпитигэр, өйбүтүгэр-санаабытыгар буолуоҕа.

Оҕолорун, сиэннэрин аатыттан ахтыыны суруйда кыыһа Лена Климовская.

Күндү киһибит, быраапыт, убайбыт, аҕабыт, эһэбит, «Нам» совхоз, ЖКХ производствотын ветерана Аргунов Василий Авксентьевич ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабыта олунньу 19 күнүгэр 40 хонуга буолар.

Василий 1960 сыл бэс ыйын 14 күнүгэр Таастаах нэһилиэгэр Аргуновтар дьиэ кэргэттэригэр 4-с оҕонон төрөөбүтэ. Вася олох кыратыгар дьоно 1 Хомустаахха көһөн кэлбиттэрэ. 1977 сыллаахха 1 Хомустаах орто оскуолатын бүтэрэн, «Нам» совхозка рабочайынан үлэтин саҕалаабыта.

1978 сылга икки сыл Монголияҕа Советскай армия кэккэтигэр сулууспалаабыта. 1980 с. ытык иэһин толорон, армияттан кэлэн баран, Дьокуускайга автошколаҕа суоппардар курстарыгар үөрэнэр. Ол кэнниттэн «Нам» совхозка үүт таһар массыынаҕа суоппардыыр. Онтон суоппарыттан уурайан, фермаҕа ыанньыксыттыыр.

Василий ийэлээх аҕата эдэр саастарыгар утуу-субуу өлөн, оҕо сааһыттан ханнык баҕарар үлэҕэ: сылгыны иитиигэ, ынаҕы көрүүгэ сыстаҕас уонна үөрүйэх этэ. Аҕата Авксентий биллэр сылгыһыт этэ. Кини аҕатын туйаҕын хатаран, 2007 сыллаахха «Дайар» сылгыһыттар кооперативтара тэриллиэҕиттэн уопуттаах сылгыһытынан үлэлиир.

1999 сыл ахсынньы 22 күнүттэн 1 Хомустаах ЖХК-гар үлэлиир, газ нэһилиэккэ киирбитигэр биир бастакынан газооператорга үөрэнэн 2017 сыл алтынньы 20 күнүгэр диэри газооператорынан эппиэтинэстээхтик үлэлиир.

Сыралаах үлэтэ сыаналанан 2014 с. Саха республикатын Олохдьаһах коммунальнай хаһаайыстыбатын министерствотын Бочуотунай грамотатынан, 2017 с. «Саха республикатын тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна» бэлиэнэн наҕараадаламмыта. Ону таһынан улуус, нэһилиэк тэрилтэтин, тыа хаһаайыстыбатын кооперативын элбэх бочуотунай грамоталарын, махтал суруктарын ылбыта.

1982 с. олоҕун аргыһа Зинаида Егоровнаны кытта ыал буолан 3 оҕону төрөтөн, барыларын атахтарыгар туруоран ыал оҥортоон, 7 сиэн оҕо эйэҕэс эһэтэ буолар дьолу билбитэ.

Василий олус үлэһит, ханна да үлэлээтэр, үлэни өрө тутара, чиэһинэй, кыайыгас-хотугас, бүгүрү, дьоҥҥо-сэргэҕэ олус элэккэй, эйэҕэс этэ.

Күндү киһибит Василий, быдан дьылларга быраһаай! Эн сырдыгынан сыдьаайар мичээргин, кэрэ мөссүөҥнүн аны хаһан да көрбөппүт олус хомолтолоох. Курус, хайыыр да кыахпыт суох, ол да буоллар, Эн ситэ олорботох олоххун оҕолоруҥ, сиэннэриҥ салгыыллар.

Эйигин умнубаппыт, ахтабыт, саныыбыт.

Биһиги аймахха ыарахан күммүтүгэр күүс-көмө буолбут табаарыстарбытыгар, одноклассниктарыгар, Нам улууһун киинэммит бухгалтериятын коллективыгар, чугас аймахтарбытыгар улахан махталбытын тиэрдэбит. Бары доруобай, тус олоххутугар дьолу, үлэҕитигэр үрдүк ситиһиилэри баҕарабыт.

Чугас аймахтарыҥ, оҕолоруҥ Аргуновтар, Муксуновтар, Павловтар

ОБЪЯВЛЕНИЕ

К вниманию собственников многоквартирных домов

ООО «Эрэл» доводит до вашего сведения, что на основании заключенного договора между ООО «Эрэл» и ООО «Якутскэкосети» на оказание услуг по обращению с твердыми коммунальными отходами информируем, что сбор оплаты за сухой мусор за январь, февраль 2019 г. будет производиться в кассе ООО «Эрэл». Касса находится по адресу: с. Намцы ул. Чернышевского, 14 (первый этаж), телефон для справок: 42028

Услуга	Период оплаты	Тариф
Сухой мусор	01.01.2019 31.12.2019	94,34 рб с человека ежемесячно
Мерзлый бытовой отход (брикет)	01.01.2019 30.04.2019	4,31 рб с кв. метра помещения
Очистка туалета	сезонная	300 рб с каждой квартиры
Техническое обслуживание	01.01.2019 31.12.2019	Благоустроенный жилой фонд — 6,58 рб. Неблагоустроенный жилой фонд — 2,05 рб.
Вывозная канализация	01.01.2019 30.06.2019	29,59 рб за 1 м3

За уборку туалета 300 рб с каждой квартиры необходимо оплатить в кратчайшие сроки. Сроки начала работ по очистке туалета — конец февраля 2019 г.

МАХТАЛ

Мин, Сыроватская Светлана Ивановна, Модут нэһилиэгин олохтооҕобун, 1942 с. төрүөхпүн, 1-кы группалаах инбэлиипипин, үлэ бэтэрээнэбин, коммунистическай үлэ ударнигабын, сэрии сылын оҕотобун, элбэх оҕолоох ийэбин, эбэбин. Хаһыат нөҥүө ис сүрэхтэн дириҥ махталбын биллэриэхпин баҕаран суруйан эрэбин.

Улуус социальнай харалтатын (УСЭН) начальнигар Охлопкова Февронья Ивановнаҕа уонна нэһилиэкпит баһылыгар Сокольников Петр Григорьевичка махталым улахан.

Бэтэрээн сэбиэтин салайааччытыгар Варвара Дмитриевнаҕа махтанабын, кини элбэх тэрээһиннэригэр сылдьан сэргэхсийэбин, дууҕалыын чэпчиибин.

2018 сылга кыыспар соҕуруу Таганрог куоракка бара сырыттым, онно социальнай харалта чэпчэтиилээх билиэт ылан биэрэн мантан атаардылар, анараатах көрүстүлэр. Аны атаҕым мөлтөх буолан, кэлээскэбин олох көтөҕө сырыттылар.

Аны бэйэбит кыыспыт Иванова Вероника Владимировна үлэтигэр олус кыһамньылаах, эппиэтинэстээх. Хайдах махтаныахпын тылым тиийбэт.

С.И. Сыроватская.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Администрация муниципального образования «Ленский наслег»
ОБЪЯВЛЯЕТ
конкурс на формирование кадрового резерва для замещения должности муниципальной службы специалиста по молодежной политике

Требования, предъявляемые к претендентам для участия в конкурсе:

· высшее образование;
· квалификационные требования к профессиональным знаниям и навыкам, необходимым для исполнения должностных обязанностей, в соответствии с п.3 ст.6 Закона Республики Саха (Якутия) «О муниципальной службе в Республике Саха (Якутия);
· наличие профессиональных знаний и навыков работы с информацией: излагать, обсуждать и действенно отстаивать мнение в формальной и устной форме, слушать и аналитически принимать письменную информацию, искать, получать, систематизировать, письменно оформлять и использовать информацию из устных, печатных и электронных источников;
· умение подготовки нормативно-правовых актов, касающихся компетенции отдела;
· навыки работы с персональным компьютером и иными организационно-техническими средствами, необходимыми для эффективной оперативной работы;
· владение программами MS Office (Word, Excel), Интернет;

Для участия в конкурсе представляются следующие документы, заверенные в установленном порядке:

· Личное заявление на имя Главы муниципального образования «Ленский наслег»
· Собственноручно заполненная и подписанная гражданином Российской Федерации анкета установленной формы с приложением двух фото размером 3,5х4,5 см.
· Копия паспорта
· Копия трудовой книжки
· Справка из налогового органа о том, что данное лицо не занимается предпринимательской деятельностью
· Копия страхового свидетельства обязательного пенсионного страхования (СНИСЛ)
· Копия свидетельства о постановке на учет в налоговом органе физического лица по месту жительства на территории РФ (ИНН)
· Медицинское заключение установленной формы об отсутствии у гражданина заболевания, препятствующего поступлению на муниципальную службу или ее прохождению (форма № 001-ГС/у)
· Справка МВД РС (Я) об отсутствии судимости.
· СПРАВКА о доходах, об имуществе и обязательствах имущественного характера гражданина, претендующего на замещение муниципальной должности МО «Ленский наслег» Республики Саха (Якутия)

Место и время приема документов для участия в конкурсе: ежедневно (кроме субботы и воскресенья) с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 18.00 по адресу: с.Намцы, ул. С.Платонова, 28 тел. /факс (41162) 41-352
электронный адрес: namlenmo@mail.ru

Срок подачи документов: в течение 30 дней со дня опубликования настоящего объявления до 07 марта 2019 года

Предполагаемая дата проведения конкурса – 11 марта 2019 года в 16.00ч

Место проведения конкурса: с.Намцы, ул. С.Платонова, 28

XVI сессия наслежного Совета IV созыва муниципального образования «Хатын-Арынский наслег»
20.12.2018 г.
Решение № XVI-3
Об утверждении избирательных участков на территории муниципального образования «Хатын-Арынский наслег»

В соответствии со статьей 23 Федерального закона от 06.10.2003 № 131-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», с счастью 2 статьи 14 главы 2 Закона Республики Саха (Якутия) З № 816-IV от 28.09.2011 г. «О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)», со статьей 35 Устава муниципального образования, представительный орган наслежный Совет депутатов муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» решил:

1. Утвердить избирательные участки на территории МО «Хатын-Арынский наслег» за следующими участками:

1.1. Хатын-Арынский избирательный участок – место проведения МБУ ЦД «Чороон», здание ЦОФ «Арчы» ул. Лена № 29;

1.2. Избирательный участок с. Графский Берег - место проведения МБУ ЦД «Самородок» ул. Центральная № 18;

1.3. Избирательный участок с. Кысыл Деревня - место проведения МБУ ЦД «Сайдыы» ул. Эл. Сивцева 9, корп.1.

2. Обнародовать решение в местах «Официальной информации» в МБУ «ЦД «Чороон» с.Аппаны, МБУ «ЦД «Сайдыы» с.Кысыл-Деревня, МБУ «ЦД «Самородок» с. Графский Берег и на официальном сайте МО «Хатын-Арынский наслег http://sakha.gov.ru.

3. Настоящее решение подлежит официальному опубликованию путем размещения в улусной газете «Энсиэли».

4. Контроль исполнения данного решения возложить на председателя избирательной комиссии муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Стрекаловскую Е. В.

Председатель наслежного Совета Жирков Е.Г.
Врио главы МО «Хатын - Арынский наслег» Марков Г.Г.

14-15 февраля 2019 г. в Госавтоинспекции Намского района вы можете получить информацию о штрафах за нарушения в области дорожного движения.

В 2018 году сотрудниками ГИБДД Намского района выявлено более 4324 нарушений в области дорожного движения, как физическими, так и юридическими и должностными лицами. При этом на нарушителей наложено административных штрафов на сумму около 4 078 550 рублей.

Административный штраф должен быть уплачен лицом не позднее шестидесяти дней со дня вступления постановления о наложении административного штрафа в законную силу либо со дня истечения срока отсрочки или срока рассрочки. Ответственность за неуплату штрафа в срок предусмотрена в соответствии со ст.20.25 КоАП РФ. Согласно ст.20.25 КоАП РФ неуплата административного штрафа в срок 60 дней влечет наложение штрафа в двукратном размере суммы неуплаченного административного штрафа либо административный арест на срок до пятнадцати суток, либо обязательные работы на срок до пятидесяти часов. 10 дней отводится на вступление постановления в силу (в случае если оно не обжаловано) + 60 дней на уплату штрафа, итого - 70 дней.

С начала текущего года по ст. 20.25 за неуплату штрафов за нарушения в области безопасности дорожного движения были привлечены к административной ответственности 127 водителей.

14-15 февраля 2019 г. Госавтоинспекция проведет специальную акцию, водители могут получить информацию о штрафах за нарушения в области дорожного движения.

Прием граждан будет проведен 14.02.2019 г. с 09:00 до 18:00 в здании ОГИБДД ОМВД России по Намскому району по адресу: Намский район с. Намцы ул. Н.Рыкунова, 39/1.

Госавтоинспекция Намского район

ОМВД информирует!

На сайте ИЦ МВД по Республике Саха (Якутия) в разделе подразделения – «УРЛС» - «Профессиональная подготовка» размещена информация о порядке поступления в образовательных организации системы МФД России и методические рекомендации по оформлению материалов изучения данных о кандидатах и учебных дел сотрудников.

Обращаю Ваше внимание на отсутствие необходимости сдачи ЕГЭ по предметам «русский язык» и «обществознание», лицам, имеющим диплом о среднем профессиональном образовании, в том числе получившим диплом до 2019 года. Для поступающих на очную форму обучения в Дальневосточный юридический институт МВД России, Воронежский институт МВД России, Сибирский юридический институт МВД России и Нижегородскую академию МВД России.

ОМВД России по Намскому району

Таптыыр аҕабыт, убайбыт, эҥэбит, баар-суох тумус туттар киһибит, педагогическай үлэ ветерана, үөрэҕирии туйгуна
ПРОКОПЬЕВ
Анатолий Афанасьевич
б.дь. олунньу 2 күнүгэр ыарахан ыарыыттан 69 саастыгар сылдьан олохтон туораабытынан бары аймахтарбытыгар, билэр дьоммутугар иһитиннэрэбит.
Бииргэ төрөөбүттэрэ, уолаттара, кийиттэрэ, сиэннэрэ.

Таптыыр аҕабыт, эҥэбит, баар-суох тумус туттар киһибит, Салбаҥ нэһилиэгин биир саамай ытыктанар киһитэ, үлэ ветерана
ВИНОКУРОВ
Иннокентий Иннокентьевич
б.дь. олунньу 10 күнүгэр ыарахан ыарыыттан 71 саастыгар сылдьан эмискэ ыалдьан олохтон туораабытынан бары аймахтарбытыгар, билэр дьоммутугар иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ, уолаттара, кыргыттара, кийиттэрэ, сиэннэрэ.

Нам улууһун Партизан нэһилиэгин олохтоохо, Ытык киһитэ, үлэ, тыыл ветерана, СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна, күндү күтүөппүт
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
уһун, ыарахан ыарыыттан орто дойду олоҕуттан туораабытынан кэргэнигэр, уолаттарыгар, кийиитигэр, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Винокуровтар, Поповтар, Охлопковтар,Слепцовтар уонна кинилэр оҕолоро.

Күндүтүк саныыр кырдьаҕас убайбыт
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан саҥаспытыгар Марфа Васильевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарбытыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Намтан быраата Александр, балта Елизавета Протопоповтар, Хатырыктан Евгения Дьяконова, Бороҕонтон балта Марфа Протопопова дьиэ кэргэттэрэ.

Нам лесхоһугар өр сылларга главнай бухгалтерынан үлэлээбит ойуур хаһаайыстыбатын ветерана, Нам улууһун Бочуоттаах олохтоохо
ЗВЕРЕВА
Валентина Ивановна
бу дьыл олунньу 11 күнүгэр 97 саастыгар уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан уолугар Валерий Федоровичка , сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Нам лесхоһугар бииргэ үлэлээбит ветераннара, Нам лесничествотын коллектива

Нам педагогическай колледжын коллектива общежитие үлэһитигэр Прокопьева Мария Семеновнаҕа, кини дьиэ кэргэнигэр, чугас дьонугар тапталлаах убайдара, Нам сэлиэнньэтин олохтоохо
ПРОКОПЬЕВ
Анатолий Афанасьевич
уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан кутурҕанын биллэрэр.

Ытыктыыр, убаастыыр күтүөппүт, Салбаҥ нэһилиэгин олохтоохо, үлэ ветерана
ВИНОКУРОВ
Иннокентий Иннокентьевич
эмискэ ыалдьан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, эдьиийбитигэр Антонина Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
І Хомустаахтан, Таастаахтан, Депутатскайтан Аммосовтар, Голиковтар, Атласовтар дьиэ кэргэттэрэ, М.С. Винокурова.

Күндү бииргэ үлэлиир табаарыспытыгар Эдуард Кайновичка, ийэтигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр аҕалара, Партизан нэһилиэгин олохтоохо
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
ыарахан ыарыыга ылларан орто дойдуттан барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
Партизан нэһилиэгин Агрокластердара

Партизан нэһилиэгин олохтоохо, биһиги ытыктыыр, убаастыыр киһибит
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Марфа Васильевнаҕа, уолаттарыгар, балыстарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
І Хомустаахтан Кривошапкиннар

Ытыктыыр, убаастыыр күтүөппүт, Салбаҥ нэһилиэгин олохтоохо, үлэ ветерана
ВИНОКУРОВ
Иннокентий Иннокентьевич
эмискэ ыалдьан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, эдьиийбитигэр Антонина Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Хамаҕатта орто оскуолатын 1968 сыллаах выпускниктара.

Партизан нэһилиэгин, тыыл, үлэ ветерана, Саха республикатын тыатын хаһаайыстыбатын ветерана, туйгуна, Партизан нэһилиэгин, Нам улууһун Ытык киһитэ, Саха республикатын «Ытык субэ» бэлиэ хаһаайына
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Марфа Васильевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
«Партизан нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, ветераннар сэбиэттэрэ, общественность.

Культура үлэһиттэрин идэлээх сойуһун кэмитиэтэ библиотечнай ситим бэтэрээнигэр Оконешникова Марфа Васильевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эҥэлэрэ , Партизан сэлиэнньэтин олохтоохо, 60-70-с сс. киномеханигынан үлэлээбит, СӨ тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна, бэтэрээнэ, Партизан, Нам улууһун Ытык киһитэ, СӨ Ытык сүбэтин бэлиэтин хаһаайына
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
уһун ыарахан ыарыыттан сирдээҕи олохтон суох буолбутунан дириҥ кутурҕанын тиэрдэр.

Мэҥэ Хаҥалас улууһун Чүүйэ нэһилиэгин олохтоохо, бииргэ үлэлиир коллегабыт Пинигина Вера Сергеевна тапталлаах ийэтэ
РОМАНОВА
Маргарита Михайловна
сроҥуччу ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан аҕатыгар, дьиэ кэргэнигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Д.Ф. Алексеев аатынан І Хомустаах орто оскуолатын коллектива.

Бииргэ үлэлэһэр бааһынай хаһаайыстыбабыт баһылыга
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
сроҥуччу суорума сулларамматынан кэргэнигэр Оконешникова Марфа Васильевнаҕа, чугас билэр дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
ТХПК «Эрэл» коллектива.

Партизан нэһилиэгин, Нам улууһун Ытык киһитэ, тыыл, үлэ ветерана, республика тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан эдьиийибитигэр Марфа Васильевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Намтан Хундановтар, Алексеевтар, Хатырыктан Алексеевтар

Нэһилиэкпит олохтоохо
СУЗДАЛОВ
Эдуард Иннокентьевич
уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Яна Максимовнаҕа, кыргыттарыгар Олесяҕа, Евдокияҕа, сиэннэригэр, аймахтарыгар, бары чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.
«Хомустаах 1-кы нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата.

Бииргэ үөрэммит табаарыспытыгар Оконешникова Марфа Васильевнаҕа тапталлаах кэргэнэ, СР тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Партизан нэһилиэгин Ытык киһитэ
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
1963 с. 10 «а» кыл.

Намнаадыы ИДьМ ветерана
ИВАНОВ
Илья Семенович
бу орто дойдуттан барбытынан кини оҕолоругар, аймахтарыгар кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Нам оройуонун ИДьМ коллектива

Ыытыктыыр киһибит, тыыл, үлэ ветерана, норуот маастара, спорду өрө туппут, элбэх оҕо ийэтэ, эйэҕэс эбэтэ, Модут нэһилиэгин уонна Нам улууһун Ытык киһитэ
КРИВОШАПКИНА
Мария Петровна
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан күнү көрдөрбүт оҕолоругар, бары сиэннэригэр, аймах-билэ дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Модуттан пед. үлэ ветераннара Н.Н. Кутуков, Е.А. Лукинова, Л.Н. Охлопкова, Т.С. Колмогорова, Л.Н. Тихонова.

Күнду таптыыр кэргэним, аҕабыт, эҥэбит, хос эҥэбит, Партизан нэһилиэгин олохтоохо, Саха республикатын тыатын хаһаайыстыбатын ветерана, туйгуна, Партизан нэһилиэгин, Нам улууһун Ытык киһитэ
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ Марфа Васильевна, уолаттара, сиэннэрэ.

Убаастыыр биир идэлээхпитигэр, библиотечнай үлэ ветеринарыгар, СР культуратын туйгунугар, Россия худуоһуннуьуктарын сойуһун чилиэнигэр, норуот маастарыгар, Партизан, Нам улууһун Ытык киһитигэр Оконешникова Марфа Васильевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эҥэлэрэ, үлэ, тыыл ветерана, СР тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна, бастын механизатор, оҕуруотчут, Партизан, Нам улууһун Ытык киһитэ
ОКОНЕШНИКОВ
Каин Прокопьевич
уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Намнаадыы кииннэммит библиотечнай ситим коллектива, ветераннара.

Милиисийэ кэккэтигэр бииргэ үлэлээбит ытыктыыр коллегабыт, Волгоградтаадыы ИДьМ силиэстийэ үрдүкү оскуолатын выпускника, РФ ИДьМ-н туйгуна, «За безупречную службу» I, II, III степеннээх үлэ ветерана
ИВАНОВ
Илья Семенович
олохтон барбытынан кэргэнигэр, кыыһыгар, күтүөтүгэр, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, ыар сүтүккүтүн тэҥҥэ үллэстэбит.
ИДьМ бэтэрээннэрин сэбиэтэ, бииргэ үлэлээбит коллегалара

Аҕа дойду сэриитин ветерана, НКВД ветерана Ядрихинскай Федор Кондратьевич огдообото, Нам улууһун Бочуоттаах олохтоохо, үлэ ветерана
ЗВЕРЕВА
Валентина Ивановна
98 саастыгар олохтон туораабытынан уолугар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар, билэр дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
ИДьМ ветераннарын сэбиэтэ

Коллектив отдела МВД России по Намскому району выражает глубокое соболезнование майору полиции Павловой Ольге Александровне в связи с кончиной после тяжелой болезни отца, подполковника милиции в отставке
ПАВЛОВА
Александра Кирилловича.

Никольскай нэһилиэгин олохтоохо
ПРОТОПОПОВ
Александр Григорьевич
бу дьыл олунньу 12 күнүгэр ыарахан ыарыыттан сроҥумардык күн сириттэн күрэммитинэн кэргэнигэр Наталья Николаевнаҕа, ийэтигэр Елена Гаврильевнаҕа, оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
«Никольскай нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, ветераннарын сэбиэтэ, общественноһа

Күнду тапталлаах быраапыт, Никольскай олохтоохо, урбаанныыт
ПРОТОПОПОВ
Александр Григорьевич
сроҥумардык күн сириттэн барбытыгар тапталлаах кэргэнигэр Наталья Николаевнаҕа, ийэтигэр Елена Гаврильевнаҕа, оҕолоругар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Күнду быраапыт, уһун сылларга быраһаай.
Аймахтарыҥ Вячеслав, Мария, Галина, Дмитрий, Прасковья, Максим Москвитиннар

Улуустаадыы киин балыыһа администрацията, профсоюзнай тэрилтэтэ бииргэ үлэлиир коллегаларбытыгар Хатырык участковай балыыһатын медсестратыгар Заровняева Елена Ивановнаҕа тапталлаах аҕата, эҥэлэрэ, Саха сирин Үтүөлээх архитектора
ТУПРИН
Иван Спиридонович
уһун ыарахан ыарыыттан орто дойду олоҕуттан барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥҥэ үллэстэбит.

ИҺИРЭХ ТЫЫТАР

Күндү тапталлаах ийэбитин, эбэбитин, убаастыыр эдьиийбитин **ХУНДАНОВА СВЕТЛАНА СЕМЕНОВНАНЫ** 65 сааскын туолбут олоҕун кэрэ-бэлиэ күнүнэн үөрэн-көтөн туран итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Күндү киһибит чэгиэн, доруобай буол, кырдьар диэҥҥэ бэриммэккэ, сэнэх-сэргэх сылдьан оҕолоруҥ, сиэннэриҥ истиҥ мичээрдэригэр, чугас дьонуҥ сылаас сыһыаннарыгар куустаран, үүнэр күнү үөрэ-көтө көрсөн уһуннук, дьоллоохтук олороргор баҕарабыт!

Кыыһыҥ, күтүөтүҥ, сиэннэриҥ, уолуҥ, балтыларыҥ, күтүөтүҥ, бырааттарыҥ, кийиттэриҥ, кинилэр оҕолоро.

Күнду бииргэ үлэлиир коллегабытын, Д.Ф. Алексеев аатынан I Хомустаах орто оскуолатын алын кылаас учууталын **КРИВОШАПКИНА ЖАННА АНАТОЛЬЕВНАНЫ** «Саха республикатын үөрэҕириитин тиһигин туйгуна» үрдүк наҕарааданы ылбыккынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Учуутал, коллега быһыытынан сыраҕын, кыһамныыгын ууран айымныылаахтык, үтүө суобастаахтык үлэлии сылдьаргынан, алын сүһүөх оскуола учууталларын методическай холбоһуктарын уһун кэмҥэ сатабыллаахтык салайан, нэһилиэккэ, улууска үөрэхтээһин сайдарын туһугар күннэтэ кыһаллан, сүбэ-ама буолан, бириэмэни аахсыбакка түбүгүрэн салайса-тэрийсэ сылдьаргын сыаналыыбыт, киэн туттабыт.

Өссө да үгүс түбүктээх үлэҕэр үрдүк ситиһиилэри, чэгиэн чэбдик доруобуйаны, дьолу-соргуну, эстибэт эрчими, уолбат уйгу быйаҥы баҕарабыт!

Д.Ф. Алексеев аатынан
I Хомустаах орто оскуолатын коллектива

®
БЫСТРОЗАЙМ ИНВЕСТ
кредитный потребительский кооператив
Хотите использовать МАТЕРИНСКИЙ КАПИТАЛ на улучшение жилищных условий? Не знаете с чего начать?
Доверьтесь нам!
Доступное жилье
Целевой займ на приобретение и строительство жилья
Почему люди выбирают нас:
Решение за 1 день!
Возможность наделить детей долями
Без поручителей и подтверждения доходов
Закажите бесплатную выездную консультацию прямо сейчас и получите предварительное решение!
Обратившись к нам, Вы получите:
-Займ без лишних хлопот до достижения ребенком 3-х лет законно
-Профессиональное юридическое сопровождение
КПК «Быстрозайм-Инвест» в Якутске:
8-996-317-78-68
rbzayminvest.ru
Колл-центр: 70-22-33
Все услуги предоставляются только членам КПК «Быстрозайм-Инвест», вступительный взнос 200 рублей, паевой взнос 100 рублей (возвращается при выходе из КПК). ОГРН 1120327008900 КПК "Быстрозайм-Инвест" состоит в СРО НП "Народные кассы - Союзсберзайм", рег. номер 245

® **Продаю:** 1. Лафет 160 мм, 8,5 — 9,5 м - по 2500 рб. 10 м - по 3000 рб. Доставка по селу бесплатно.

2. Строим дома, бани, гаражи из местного материала (лафет, кругляк), лиственница. Цена договорная.

3. Услуги пилорамы, столярного цеха, лесовоза, трактора- погрузчика.

К.т. 89142344447

® **ООО «Уйгу» продает бетон** и цементно-песчаный раствор любых марок от В – 3,5 до В – 25 согласно ГОСТ с доставкой.

® **Заливаем идеальные ленточные бетонные фундаменты** любых размеров согласно ГОСТ.

Тел. 89141056350 (звонить в рабочее время с 9 до 18 ч.)

® **Грузовые перевозки.**

Тел. 89644258617, 89841160270

Считать недействительным утерянный военный билет на имя Сивцева Юрия Александровича

Көннөрүү

Олунньу 7 күнүгэр тахсыбыт «Хоһуун дьоннор хоһоонньуттара» диэн ыстатыйаҕа «уруһуй конкурсугар Бөтүҥтэн Яна Миронова лауреат буолла» диэни Яна Нелунова диэн көннөрөн ааҕаргытыгар көрдөһөбүт.

®

®

®

Кылаабынай редактор
В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — ***41332,***
хаһыаты таҥыы — ***41332,***
бухгалтерия — ***41141,***
факс — ***41141.***

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Эҥсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ ***— ПИ №ТУ14-0216.***

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ. Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. ***Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.***

«ЭҺГСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэл., Ст. Платонова уул., 1/2 корп.
Типография аадырыһа: Дьокуускай к., Вилюйскай переулок, 20
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

Хаһыат «Якутия» медиа-холдинг АУо типографиятыгар бэчээттэннэ.
Аадырыһа:
Дьокуускай к., Вилюйскай переулок, 20
Формата А3. Кээмэйэ 3,0 бэчээт. лиис
Көҥүл сыананан атыылаллар
Индексэ — Р0005. Тираһа — 971 экз.
Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 13.02.2019 с.
Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч. 13.02.2019 с.